

**ΑΓΙΑΖΩΝΙΤΕΣ ΜΟΝΑΧΟΙ
ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ ΘΑΣΟΥ (1809-1912)**

Χαλκιάς Γεώργιος – Τζίμας Πέτρος

Η αμφίδρομη και ευεργετική σχέση της Θάσου με την Αθωνική πολιτεία κατέχει σημαντική θέση στην ιστορία του νησιού, στα δύσκολα χρόνια της Τουρκοκρατίας, καθώς επηρέασε αποφασιστικά τη ζωή και τη θρησκευτικότητα των κατοίκων. Για το λόγο αυτό, τα τελευταία χρόνια, πολλοί μελετητές έχουν προσφύγει στις βιβλιοθήκες των μοναστηριών του Αγίου Όρους, προκειμένου να εντοπίσουν νέα ντοκουμέντα, που θα διαφωτίσουν ακόμη περισσότερο την ιστορική πορεία της Θάσου σε αυτή τη σκοτεινή περίοδο.

Σήμερα το πιο οργανωμένο και το πιο πλούσιο ιστορικό αρχείο βρίσκεται στη Μονή Βατοπαιδίου, όπου και εργαστήκαμε για μεγάλο χρονικό διάστημα. Έτσι για την εργασία μας αυτή βασιστήκαμε, κατά κύριο λόγο, σε 50 ανέκδοτα έγγραφα, που εντοπίσαμε στο αρχείο της μονής Βατοπαιδίου, χρονικής περιόδου 1809-1912 και αφορούν τις επισκέψεις του ιερού κειμηλίου της Αγίας Ζώνης στο νησί της Θάσου για την ψυχική και πνευματική ενδυνάμωση των κατοίκων του και για τη στήριξή τους σε περιόδους θανατηφόρων επιδημιών και φυσικών καταστροφών. Ακόμη, παρουσιάζονται πολύ σημαντικά στοιχεία από τα βιβλία ληψοδοσίας του μοναστηριού, χρονικής περιόδου 1883-1911, τα οποία ερευνήθηκαν ενδελεχώς και αφορούν τις προσφορές των κατοίκων σε λάδι και χρήματα, κατά τον ερχομό της Αγίας Ζώνης στην Θάσο. Μέσα από την εργασία αυτή πιστεύουμε ότι αναδεικνύεται ο σημαντικός ρόλος που διαδραμάτισαν τα μοναστήρια του Αγίου Όρους, και εδώ συγκεκριμένα η μονή Βατοπαιδίου, στην πνευματική και ψυχική ενδυνάμωση του δοκιμαζόμενου λαού της Θάσου, κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, αλλά και η αξιοζήλευτη θρησκευτική συνείδηση που επιδείκνυαν οι κάτοικοι του νησιού.

Οργανωμένα μετόχια, στη Θάσο, άρχισαν να δημιουργούνται από το 13^ο αιώνα και έφτασαν στο απόγειό τους κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, οπότε σχεδόν όλα τα μοναστήρια του Αγίου Όρους έφτασαν να διατηρούν μετόχια στο νησί. Ορισμένα, μάλιστα, είχαν και περισσότερα από ένα¹. Έ-

¹ ΚΟΥΚΛΙΑΤΗΣ Γ., *Ο μοναχισμός και τα μοναστήρια της ιεράς Μητροπόλεως Φιλίππων Νεαπόλεως και Θάσου*, Καβάλα 1992, σσ. 67-68.

τσι οι Θάσιοι, πολλές φορές, λόγω των στενών πνευματικών σχέσεων, που αναπτύχθηκαν μέσω των μετοχίων με το Άγιο Όρος, ζητούσαν συχνά την πνευματική αρωγή των μοναστηριών.

Η μονή Βατοπαιδίου, στην οποία θα αναφερθούμε διεξοδικότερα, διατηρούσε δύο μεγάλα μετόχια: ένα στην κοινότητα του Βουλγάρου, το σημερινό Ραχώνι και ένα στην κοινότητα Παναγίας². Το πρώτο φαίνεται πως ήταν και το παλαιότερο, καθώς υπάρχουν αφιερωτήρια έγγραφα από το 1739, ενώ γι' αυτό της Παναγίας και του Λιμένα οι πρώτες γραπτές μαρτυρίες χρονολογούνται στις αρχές του 19^{ου} αιώνα³.

Το μοναστήρι δεν έμεινε ποτέ ασυγκίνητο στις επικλήσεις των κοινοτήτων της Θάσου για οικονομική συνεισφορά σε κοινωφελή έργα. Στο βιβλίο ληψοδοσίας της Μονής Βατοπαιδίου έτους 1878 υπάρχει εγγεγραμμένη πίστωση «εις συνδρομήν προς επισκεύασιν του εν λιμένι Παναγίας Θάσου Μανδρακίου διά του Διοικητού Ασαφή Βέη»⁴. Επίσης σε επιστολή της κοινότητας του Λιμένα προς το Βατοπαίδι με ημερομηνία 14 Ιουλίου 1884 αναφέρεται ότι «η μονή Βατοπαιδίου εφάνη πολύ ευγενεστάτη και εν τη εφέτος κατασκευή του λιμένος δια της γενναίας συνδρομής και ήτις έφθασε εις τριάκοντα λιρών...»⁵. Γενναία ήταν και η συνδρομή της σε υδρευτικά έργα των κοινοτήτων Κάστρου⁶, Καλλιράχης⁷ και Ραχωνίου⁸ στις αρχές του 20^{ου} αιώνα.

Επίσης, στα κατάστιχα ληψοδοσίας του μοναστηριού, υπάρχουν οικονομικές επιχορηγήσεις «υπέρ ανεγέρσεως ναών» στα χωριά της Θάσου. Ενδεικτικά αναφέρουμε την οικονομική βοήθεια για την ανέγερση της εκκλησίας του αγίου Γεωργίου στο Καζαβήτι κατά το έτος 1869 και για άλλο ναό της ίδιας κοινότητας το έτος 1897. Τα έτη 1870 και 1890 έστειλε χρήματα για την ανέγερση εκκλησιών στην κοινότητα του Σωτήρος, ενώ στην κοινότητα Παναγίας είχε στείλει χρήματα για την εκκλησία του αγίου Πατελεήμονος (1870 & 1874), για ένα παρεκκλήσι (1885), και για την εκκλη-

² «Μετόχια κέκτηται εις τα χωρία Βουλγάρου και Λιμένα Θάσου (Δύο μετόχια ελαιοδένδρων)». ΒΛΑΧΟΥ Κ., *Η χερσόνησος του Αγίου Όρους Άθω και αι εν αυτή μοναί και οι μοναχοί πάλαι τε και νυν. Μελέτη Ιστορική και Κριτική*, Βόλος 1903, σ. 195. Πρβλ. Σμυρνάκη Γ. *Το Άγιον Όρος*, Καρνές 1988. Πρώτη έκδοση 1903, σ. 445.

³ ΣΤΡΑΤΗ Δ., *Το νησί της Θάσου και το Άγιον Όρος*, Καβάλα 1995, σ. 71-74.

⁴ ΧΑΛΚΙΑ Γ. «Η κοινωνική προσφορά των μοναστηριών του Αγίου Όρους στο νησί της Θάσου κατά την ύστερη περίοδο της τουρκοκρατίας και μέχρι της απαλλοτριώσεως των μετοχίων τους (1800-1931)» στο *Θασιακά 15* (πρακτικά υπό έκδοση).

ΧΑΛΚΙΑ Γ., «Η κοινωνική προσφορά...», ο.π., πίνακας παραρτήματος.

⁵ ΣΤΡΑΤΗ Δ., ο.π., σ. 77. Πρβλ. ΧΑΛΚΙΑ Γ., «Η κοινωνική προσφορά...», ο.π., πίνακας παραρτήματος.

⁶ ΧΑΛΚΙΑ Γ., «Η κοινωνική προσφορά...», ο.π., παράρτημα, αρ. εγ 13.

⁷ Ο.π., πίνακας παραρτήματος.

⁸ Ο.π., παράρτημα, αρ. εγ 15.

σία του αγίου Νικολάου του Λιμένα (1893). Για την ίδια εκκλησία είχε ξαναδώσει χρήματα το 1890, καθώς και για το εξωκλήσι του αγίου Παντελεήμονος (1889) στην ίδια περιοχή. Οικονομική βοήθεια είχε δώσει, επίσης, και για νεόδμητη εκκλησία στην κοινότητα Κάστρου (1882)⁹.

Άξιες λόγου φαίνονται και τρεις ενέργειες οικονομικής ενίσχυσης από τη μονή Βατοπαιδίου, που προκύπτουν από ισάριθμα έγγραφα του ιστορικού αρχείου του μοναστηριού. Συγκεκριμένα οι Επίτροποι της μονής Βατοπαιδίου τον Αύγουστο του 1874 αποφάσισαν να στηρίξουν οικονομικά μια άπορη χήρα γυναίκα με το ορφανό της παιδί από το χωριό Παναγία, διαμέσου του οικονόμου της στο μετόχι του χωριού. Τους χορηγήθηκε ένα αξιόλογο, όπως φαίνεται, ποσό και κατόπιν σχετικής προτάσεως των Επιτρόπων η χήρα αποφάσισε «να μίνωσι τα χρήματα εις την μονήν και όσον τόκον εγκρίνει ας δώση ανάλογον...»¹⁰. Τον Ιούλιο του 1887 κλήθηκαν να βοηθήσουν έναν ιερέα από το συνοικισμό του Αγίου Γεωργίου της κοινότητας Ραχωνίου, ο οποίος φροντίζοντας για πολλά έτη τον άρρωστο υιό του περιήλθε σε «εσχάτην αμηχανίαν και παντελή ένδειαν, και ου μόνον τας οσημέραι απαυξούσας ανάγκας της πολυμελούς οικογενείας του δι' ουδενός τρόπω δεν δύναται να εξοικονομήση, αλλ' αδυνατεί να προπαρασκευάση και τα επιτήδεια δια τας δύο θυγατέρας αυτού, αίτινες διατελούσιν εν ώρα Γάμου»¹¹. Τέλος τον Ιούνιο του 1893, όπως φαίνεται από το ευχαριστήριο τηλεγράφημα του Αιγυπτίου διοικητή του νησιού, αποφάσισαν να στηρίξουν οικονομικά τους κατοίκους του νησιού, που υπέστησαν καταστροφές από τον ισχυρό σεισμό εκείνης της χρονιάς¹².

Το έτος 1896, η μονή Βατοπαιδίου είχε δώσει σημαντική οικονομική ενίσχυση και για «τοις εν αυτή νήσου Θάσου Θασίσις προς αποστολήν αντιπροσώπων αυτών εις Αλεξάνδρειαν και Κων/πολιν δια το αναφυέν ζήτημα των δασών δια των απεσταλμένων Νικολάου Γιαννάκη, Δ. Λαμπίρη και Θ. Θωμαΐδου»¹³. Ήταν ένα ζήτημα που συγκλόνησε την τοπική κοινωνία στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, καθώς η αιγυπτιακή διοίκηση ήθελε να παραχωρήσει στην εταιρεία Ψιακή την εκμετάλλευση των δασών της Θάσου δια της υλοτόμησης 300.000 κυβικών μέτρων ελάτης και πεύκου¹⁴. Τέλος άξιες λόγου είναι και οι οικονομικές ενισχύσεις του μοναστηριού σε σχολεία και Φιλεκπαιδευτικούς συλλόγους.

⁹ Ο.π., πίνακας παραρτήματος.

¹⁰ Ο.π., παράρτημα, αρ. εγ. 19.

¹¹ Ο.π., παράρτημα, αρ. εγ. 20.

¹² Ο.π., παράρτημα, αρ. εγ. 21.

¹³ Ο.π., πίνακας παραρτήματος.

¹⁴ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ, Α., *Ιστορία της Θάσου 1453-1912*, Θεσσαλονίκη 1985, σ. 160.

Όλες αυτές, αλλά και άλλες πολλές ενέργειες του μοναστηριού ανακούφιζαν αρκετά τους κατοίκους του νησιού από τα χρόνια οικονομικά τους προβλήματα και βοηθούσαν στη βελτίωση της ζωής τους. Ωστόσο για τη σωματική και πνευματική τους υγεία οι Θάσιοι προσέτρεχαν *«αύθις εις τον μόνον ιατρόν του κόσμου, εις την μεγάλιν χάριν της Χαριτοβρύτου και Αγίας Ζώνης της υπερευλογημένης Θεοτόκου»*, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται σε σχετικό έγγραφο της κοινότητας Παναγίας το έτος 1892¹⁵.

Η Τιμία Ζώνη της Θεοτόκου, διαιρεμένη σήμερα σε τρία τεμάχια, είναι το μοναδικό λείψανο ή κειμήλιο που σώζεται από την επίγεια ζωή της και φυλάσσεται στο Βατοπαίδι. Σύμφωνα με την παράδοση, η Τιμία Ζώνη φτιάχτηκε από τρίχες καμήλας από την ίδια την Θεοτόκο, και μετά την Κοίμησή της, κατά την Μετάστασή της στους ουρανούς, την παρέδωσε στον απόστολο Θωμά. Στα Βυζαντινά χρόνια η Τιμία Ζώνη βρισκόταν στην Κωνσταντινούπολη και μαρτυρούνται αρκετά θαύματά της. Μετά την άλωση της πόλης από τους Σταυροφόρους ένα τεμάχιο, το μεγαλύτερο σωζόμενο σήμερα, έφτασε στη μονή Βατοπαιδίου με περιπετειώδη τρόπο. Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας οι αδελφοί της μονής πραγματοποιούσαν περιοδείες, λιτανεύοντας την Αγία Ζώνη στην Κρήτη, Μακεδονία, Θράκη, Κωνσταντινούπολη και Μικρά Ασία προς αγιασμό και στήριξη του υπόδουλου ελληνισμού και απαλλαγή από κάθε λοιμική ασθένεια¹⁶.

Στο Αρχείο της Ιεράς Μονής Βατοπεδίου (Α.Ι.Μ.Β.) εντοπίσαμε σημαντικά έγγραφα που αφορούν τις επισκέψεις της Αγίας Ζώνης στο νησί της Θάσου και εντάσσονται σε δύο κατηγορίες: α) σε αυτά που αποστέλλονται από τις κοινότητες του νησιού, οι οποίες ζητούν από το Βατοπαίδι να τους σταλεί η Αγία Ζώνη ή ευχαριστούν για την επίσκεψή της και β) σε αυτά που αποστέλλονται από τους συνοδούς μοναχούς της Αγίας Ζώνης (οι οποίοι στους κώδικες αλληλογραφίας της Μονής χαρακτηρίζονται ως «γιαζωνίτες») και αναφέρουν τα σχετικά με το ταξίδι τους, πού βρίσκονται, ποιες κοινότητες θα επισκεφτούν στη συνέχεια, πότε θα επιστρέψουν. Μέσα από τα έγγραφα αυτά αντλούμε πληροφορίες για τη συχνότητα των επισκέψεων της Αγίας Ζώνης στη Θάσο, για το σκοπό και τη διάρκεια των επισκέψεων και για το τυπικό των επισκέψεων.

Οι πρώτες προσκλήσεις χρονολογούνται από το έτος 1809 και απευθύνονται κυρίως από την κοινότητα της Παναγίας, όπου η μονή είχε δημιουργήσει μετόχι, όπως προαναφέραμε, από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Ίσως οι αθρόες αφιερώσεις ελαιοδέντρων των κατοίκων να αποτέλεσε την αιτία

¹⁵ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 100, αρ. εγ. 256. Παράρτημα, αρ. εγ 11.

¹⁶ Από την ιστοσελίδα του Συλλόγου Φίλων Μονής Βατοπαιδίου, (<http://vatopaidi.wordpress.com>).

δημιουργίας του βατοπαιδινού μετοχίου. Στη σειρά των εγγράφων, που εντοπίσαμε στο αρχείο της μονής, δεν παρατηρούνται μεγάλα χρονολογικά κενά. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί η δεκαπενταετία 1863-1878, όπου δεν υπάρχουν γραπτές μαρτυρίες για την επίσκεψη της Αγίας Ζώνης. Όμως σε έγγραφο του 1878 οι κάτοικοι της Παναγίας εκφράζουν «τον διακαή πόθον όπως του λοιπού ανανεωθή η κατά την εκ πάλαι επικρατούσαν κατ' έτος συνήθεια επίσκεψις εν τω χωρίω ημών της Χαριτοβρύτου Αγίας Ζώνης της ημών Θεομήτωρος»¹⁷. Το επίθετο «Χαριτόβρυτος» είναι στερεότυπο και απαντάται σε πολλά έγγραφα ως προσδιορισμός της Αγίας Ζώνης¹⁸. Έτσι κατά την 25ετία 1878-1902 είναι βεβαιωμένες 18 επισκέψεις της Αγίας Ζώνης στο νησί. Αυτό προκύπτει τόσο από τα έγγραφα που εντοπίσαμε στο αρχείο της μονής, όσο και από τους καταλόγους ληψοδοσίας, όπου καταγράφονται τα έσοδα σε χρήμα ή σε είδος (λάδι, κερι, μέλι) από τις περιόδους της Αγίας Ζώνης. Μάλιστα, κατά την περίοδο αυτή, εκτός από την Παναγία, συχνά προσκλήσεις απευθύνει και το χωριό Κα(κ)ηράχη. Σε έγγραφο του 1886 οι κάτοικοι της Κα(κ)ηράχης παρακαλούν να τους επισκεφτεί η Αγία Ζώνη «και εφέτος», φράση που επιβεβαιώνει ότι οι επισκέψεις ήταν τακτικές και σ' αυτό το χωριό και γίνονταν σχεδόν κάθε χρόνο¹⁹.

Σημαντικές πληροφορίες για το τυπικό της επίσκεψης αντλούμε από έγγραφο του 1834, με το οποίο οι κάτοικοι της Παναγίας, δια του προεστού τους και επιτρόπου του μετοχίου της μονής, Σωτήρη Αυγουστή, αιτούνται «αύθις, κατά χρέος και κατά έθος» την «πανακήρατον», όπως χαρακτηρίζουν, Τίμια Ζώνη, για να ευλογηθούν και να αγιαστούν στη ψυχή και το σώμα με τη χάρη Της²⁰. Οι φράσεις «αύθις» και «κατά έθος» δηλώνουν την παράδοση που υπήρχε για τις τακτικές επισκέψεις της Αγίας Ζώνης στην κοινότητα Παναγίας. Η φράση «κατά χρέος» είναι μια πρώτη αναφορά στο τυπικό της επίσκεψης, το οποίο επιβεβαιώνεται και από άλλα έγγραφα.

Σύμφωνα με αυτό το τυπικό, η κοινότητα που προσκαλούσε την Αγία Ζώνη έστελνε καΐκι και δικό της άνθρωπο, ο οποίος έπρεπε να είναι γνωστό και έγκριτο πρόσωπο, προκειμένου να επιδώσει στο μοναστήρι την πρόσκληση και στη συνέχεια να μεταφέρει την Αγία Ζώνη και τους συνο-

¹⁷ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 144, αρ. εγ. 40. Παράρτημα αρ. εγ. 6.

¹⁸ ΣΤΡΑΤΗ Δ., «Μαρτυρίες για τη νεότερη ιστορία της Θάσου από ανέκδοτα έγγραφα του αρχείου της Μονής Βατοπεδίου», στο *Η Καβάλα και τα Βαλκάνια, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα*, Πρακτικά Α' διεθνούς συνεδρίου Βαλκανικών σπουδών, τόμος Α', εκδ. Ι.Λ.Α.Κ., αρ. εγ. 2, σ. 323.

¹⁹ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 83, αρ. εγ. 43. Παράρτημα, αρ. εγ. 9.

²⁰ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 136, αρ. εγ. 17. Παράρτημα, αρ. εγ. 1.

δούς μοναχούς στο νησί. Κάποιες φορές απεσταλμένος ήταν ο ιερέας του χωριού. Έτσι το 1886 την επίδοση της πρόσκλησης, ως εκπρόσωπος του χωριού Κα(κ)ηράχης, είχε κάνει ο ιερέας του χωριού παπά – Δημήτριος²¹, ενώ το 1879 ο εφημέριος της κοινότητας Παναγίας, Γαβριήλ²². Μάλιστα, σε αυτό το τελευταίο έγγραφο, οι κάτοικοι της Παναγίας ζητούσαν από τη μονή να στείλει, πέραν των συνηθισμένων απεσταλμένων, και έναν πνευματικό, για να εξομολογήσει τους κατοίκους, εν όψει της επερχόμενης εορτής του Πάσχα, για προσέλθουν ακωλύτως στο μυστήριο της θείας μετάληψης.

Με παρόμοιο τρόπο γινόταν και η επιστροφή της Αγίας Ζώνης στο Άγιο Όρος. Οι κάτοικοι των χωριών του νησιού που επισκεπτόταν, εξέφραζαν την ευγνωμοσύνη τους προς το μοναστήρι αποστέλλοντας ως δώρο «εκ προαιρέσεως» χρήματα, κερί μέλι και λάδι. Οι εθελούσιες, ευχαριστήριες προσφορές των κατοίκων ήταν ανάλογες με τον αριθμό των χωριών τα οποία επισκέπτονταν η Αγία Ζώνη. Ενδεικτικά σημειώνουμε δύο έγγραφα του 1857 και του 1859, που υπογράφονται από τον πρόεδρο της Θάσου και προεστό της κοινότητας Παναγίας, Δ. Χατζηκωνσταντινίδη, όπου αναφέρεται η αποστολή προς το Βατοπαίδι 500 και 513 οκάδων λαδιού, αντίστοιχα, που είχαν προσφερθεί από τους κατοίκους του χωριού κατά τη διάρκεια των αγιασμών²³. Οι κάτοικοι, ευγνώμονες για την ταχεία ανταπόκριση των μοναχών, έστελναν ως ευχαριστήριο στη Μονή είτε λάδι, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, είτε κερί, όπως μαρτυρεί αχρονολόγητο έγγραφο από την Κα(κ)ηράχη²⁴. Στο συγκεκριμένο έγγραφο αναφέρεται ότι οι κάτοικοι είχαν δεχτεί την Αγία Ζώνη, για να απαλλαγούν από τη θανατηφόρο ασθένεια που μάστιζε τον πληθυσμό του χωριού και αφού ολοκληρώθηκε η διαδικασία των αγιασμών συνόδευσαν την Αγία Ζώνη πίσω στο Άγιο Όρος, στέλνοντας 4 τσουβάλια με 100 οκάδες κερί, για τις ανάγκες του μοναστηριού.

Η αποστολή προσφορών σε είδος και σε χρήμα ήταν εξ αρχής αδιαπραγμάτευτη για τους Θασίους. Σε έγγραφο της κοινότητας Παναγίας προς το Βατοπαίδι, το Φεβρουάριο του 1815, γίνεται αναφορά στην αδυναμία των κατοίκων να ανταποκριθούν *«εις την ειθρησμένην ημών ελεημοσύνην, όπου διά χάριν της αγίας ζώνης αποδίδομεν εις το μοναστήριόν μας, αλλά και γυμνοί εάν μείνωμεν δεν αθετούμεν, ως δι' αυτής διασωζόμεθα εκ πα-*

²¹ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 83, αρ. εγ. 43. Παράρτημα, αρ. εγ. 9.

²² Α.Ι.Μ.Β., φακ. 144, αρ. εγ. 210. Παράρτημα, αρ. εγ. 7.

²³ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 24, αρ. εγ. 402 και φακ. 26, αρ. εγ. 521. Παράρτημα, αρ. εγ. 3 & 4.

²⁴ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 136, αρ. εγ. 185. Παράρτημα, αρ. εγ. 24.

ντός κινδύνου και εις κάθε ανάγκην ημών ακολουθείσης εις αυτήν καταφεύγομεν»²⁵. Δύο μήνες αργότερα στέλνουν στο μοναστήρι 1.000 γρόσια αναφέροντας χαρακτηριστικά: «περικαλούμεν προσκινιτός να μην μας βαρεθίτε εις το πτοχικόν μας, παρά μικρόν όπου δεν εξαποστήλαμεν, επειδή δεν ήχαμεν τον τρόπον αλλά δε ζητούμεν ευχήν ευλογίαν και σιγχόρισιν και θέλομεν είμεθα χρεόστε»²⁶. Στο παράρτημα της εργασίας μας υπάρχει πίνακας στον οποίο εμφανίζονται αναλυτικά τα χρηματικά ποσά ή η ποσότητα λαδιού που συγκεντρώνονταν από τις προσφορές των χριστιανών για την Αγία Ζώνη, κατά έτος και σε ορισμένες περιπτώσεις κατά χωριό. Επίσης υπάρχει κατάσταση και των 50 εγγράφων που χρησιμοποιήθηκαν, ενώ παρατίθενται μεταγεγραμμένα τα 24 από αυτά, μέσα στα οποία υπάρχουν πολλές αναφορές για τις δωρεές των Θασίων.

Ωστόσο, φαίνεται πως η αποστολή των προϊόντων του νησιού συχνά αντιμετώπιζε πρόβλημα με τα τελωνεία. Σε αχρονολόγητη επιστολή της κοινότητας Κακηράχης εφιστάται η προσοχή των επιτρόπων της μονής Βατοπαιδίου, ώστε η παραλαβή των ειδών να γίνει «με τρόπον ώστε να μη διαφημισθή το πράγμα ούτε εις τον μικρότερον επιβάτην δια να μην υποπέσωμεν εις τα τελωνικά χρέη διπλώς»²⁷. Σε άλλο έγγραφο του 1892 ο εσοδιαστής του μετοχίου της μονής στο Λιμένα ενημερώνει ότι αδυνατεί να εκτελωνίσει το λάδι που συγκεντρώθηκε από τις περιοδείες της Αγίας Ζώνης, διότι ο υπάλληλος του τελωνείου ζητούσε φόρο, ενώ επέρριπτε τις ευθύνες για αυτή τη συμπεριφορά του υπαλλήλου στην αναξιότητα των μεγαλοθασίων Τσορπατζήδων²⁸. Σε άλλο έγγραφο του 1897 ο κοτζαμπάσης της κοινότητας του άνω Θεολόγου, Ιωάννης Καρκαλέμης, ζητά από τη μονή να τον δια φωτίσει για τον τρόπο έμβασης του ελαιολάδου, που συνάχθηκε από προσφορές των κατοίκων, κατά την επίσκεψη της Αγίας Ζώνης το περασμένο έτος²⁹.

Οι συνοδοί μοναχοί της Αγίας Ζώνης, ήταν δύο, εκ των οποίων ο ένας απαραίτητα ιερέας (ιερομόναχος). Ο άλλος μπορούσε να ήταν απλός μοναχός. Κάποιες φορές, όπως αυτό μαρτυρείται από τα σωζόμενα έγγραφα, την Αγία Ζώνη συνόδευε ένας από τους προηγούμενους της Μονής. Χαρα-

²⁵ ΣΤΡΑΤΗ Δ., «Μαρτυρίες για τη νεότερη ιστορία της Θάσου...» ο.π., αρ. εγ. 1, σ. 322.

²⁶ ΣΤΡΑΤΗ Δ., «Μαρτυρίες για τη νεότερη ιστορία της Θάσου...» ο.π., αρ. εγ. 3, σ. 323. Βλ. και αρ. εγ. 4, σ. 324.

²⁷ Α.Ι.Μ.Β., φ. 136, αρ. εγ. 185. Παράρτημα, αρ. εγ. 24.

²⁸ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 96, αρ. εγ. 314. Παράρτημα, αρ. εγ. 12.

²⁹ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 109, αρ. εγ. 23. Παράρτημα, αρ. εγ. 18.

κτηριστικό είναι το παράδειγμα του προηγούμενου Σωφρονίου το 1878 και του Ανθίμου το 1895³⁰.

Οι αγιαζωνίτες δε γνώριζαν πόσο θα κρατούσε η περιοδεία τους, η οποία συχνά διαρκούσε μέχρι και 2 μήνες. Αυτό θα φανεί καλύτερα παρακάτω, όπου γίνεται αναφορά σε χρονιές, για τις οποίες υπάρχουν περισσότερα του ενός έγγραφα και έτσι είναι πιο εύκολο να προσδιοριστεί η χρονική διάρκειά της επίσκεψης.

Αρχικά, έφταναν στο χωριό στο οποίο τους είχαν προσκαλέσει. Τελούσαν εκεί τους αγιασμούς και όσα άλλα προέβλεπε το τελετουργικό. Όταν οι κάτοικοι άλλων χωριών μάθαιναν για την έλευση της Αγίας Ζώνης στο νησί τους, έστελναν έγκριτα, δικά τους πρόσωπα, με γραπτές προσκλήσεις, για να την προσκαλέσουν στα δικά τους χωριά. Χαρακτηριστικό είναι έγγραφο του 1889³¹, με το οποίο οι αγιαζωνίτες δίνουν αναφορά για την πορεία της επίσκεψής τους. Έφτασαν κατ' αρχήν στην Καλή Ράχη, η οποία και τους είχε προσκαλέσει. Αφού τέλεσαν εκεί «τους αγιασμούς κατά την τάξιν», έπειτα πορεύτηκαν, κατόπιν προσκλήσεως, στο Μεγάλο Καζαβήτι, απ' όπου έγραψαν και την αναφορά τους. Δηλώνουν ότι έχουν λάβει ήδη πρόσκληση από το Σωτήρος, το οποίο και θα επισκεπτόταν στη συνέχεια. Κατόπιν αναφέρονται στη φημολογία που υπήρχε πως θα τους ζητήσουν και σε άλλα χωριά, στο Βουργάρο (Ραχώνι), στις Μαριές, στο Κάστρο, αλλά δεν είχαν λάβει ακόμη επίσημη πρόσκληση. Όταν και αν ελάμβαναν επίσημη πρόσκληση, θα ενημέρωναν τη Μονή με νεώτερη επιστολή, αλλιώς θα επέστρεφαν πίσω. Ομοίως σε έγγραφο του 1901³² οι απεσταλμένοι αναφέρουν ότι έχουν ήδη επισκεφτεί και ψάλλει αγιασμούς στο Καζαβήτι, στο Βουργάρο και στην Παναγία και βρίσκονταν στο Λιμένα. Για τον ίδιο σκοπό είχαν ήδη προσκληθεί στο Σωτήρος και στην Καλληράχη, ενώ δεν ήξεραν ακόμη αν θα τους προσκαλούσαν και αλλού.

Όσο οι αγιαζωνίτες μοναχοί βρίσκονταν στο νησί, μπορούσαν να δεχτούν προσκλήσεις και εκτός Θάσου, όπως μαρτυρά η φράση «μέχρι τούδε, ουδεμία πρόσκλησις έγεινε της Αγίας Ζώνης εκτός Θάσου» σε έγγραφο του 1882³³. Σ' αυτές βέβαια τις προσκλήσεις δεν ήταν βέβαια εύκολο να απαντήσουν πάντα θετικά, όπως φαίνεται από ένα άλλο έγγραφο, στο οποίο αναφέρονται χαρακτηριστικά τα εξής: «*Εκ της Θεοσώστου επαρχίας του αγίου Ξάνθης εκ του χωρίου Βουλγαύρας ελάβομεν την εσώκλειστον*

³⁰ Α.Ι. Μ.Β., φακ. 65, αρ. εγ. 239 και φακ. 106, αρ. εγ. 191. Παράρτημα, αρ. εγ. 5 & 17.

³¹ Α.Ι. Μ.Β., φακ. 87, αρ. εγ. 310. Παράρτημα, αρ. εγ. 10.

³² Α.Ι. Μ.Β., φακ. 124, αρ. εγ. 420. Παράρτημα, αρ. εγ. 19.

³³ Α.Ι. Μ.Β., φακ. 71, αρ. εγ. 220. Παράρτημα, αρ. εγ. 8.

προσκλητήριοι εις ην απαντήσαμεν ως εξής, ότι ένεκα των περιστάσεων δεν δυνάμεθα να έλθωμεν εις το χωρίον Σας ίνα ψάλλωμεν αγιασμούς προς απαλλαγήν εκ της μαστιζούσης λοιμικής ασθένειας, αλλά πέμπομεν δια του απεσταλμένου Σας αγιασμόν της Αγίας Ζώνης προς φωτισμόν των κατοίκων και ευχόμεθα την ταχείαν απαλλαγήν»³⁴.

Η ύπαρξη επιδημίας ήταν σημαντικός λόγος για την πρόσκληση της Αγίας Ζώνης. Από ευχαριστήρια επιστολή των κατοίκων του νησιού, κατά το έτος 1815 μαθαίνουμε για τη μεγάλη επιδημία από την οποία απηλλάγησαν με τη βοήθεια της Αγίας Ζώνης. Πρόκειται για την ασθένεια της «πανώλης», που μάστιζε εκείνη την περίοδο το νησί³⁵. Το 1863 οι αγιαζωνίτες περιγράφουν με ανατριχιαστικές λεπτομέρειες τη φοβερή ασθένεια που υπήρχε στο νησί³⁶. Σε έγγραφο του 1879 η κοινότητα της Παναγίας «υπό διαφόρων σποραδικών νόσων μαστιζομένη» προσκαλεί την «ισχυράν βοήθειαν της Αγίας Ζώνης», καθώς αναγνωρίζει «τα αγαθά προς τους νοσούντας κατά το παρελθόν έτος αποτελέσματα»³⁷. Σε έγγραφο του 1892 οι κάτοικοι της Παναγίας δηλώνουν ότι «προ καιρού νόσος θανατηφόρος μαστίζει την χώραν μας και πολλούς μέχρι τούδε των κατοίκων αποδεκάτισε»³⁸. Γι' αυτό προστρέχουν «και αύτις εις τον μόνον ιατρόν του κόσμου», την Αγία Ζώνη. Για την ίδια ασθένεια προσκαλούν την Αγία Ζώνη και στο Θεολόγο το έτος 1893 «προς αποσόβησιν της ενσκηψάσης νόσου»³⁹. Σε άλλο έγγραφο του 1909 μαρτυρείται και η ασθένεια η οποία έχει προσβάλλει τους κατοίκους. Πρόκειται για τη νόσο της μηνιγγίτιδας⁴⁰. Από όλα αυτά τα έγγραφα φαίνεται καθαρά η μεγάλη συχνότητα των επιδημιών που μάστιζαν το νησί, η πίστη των κατοίκων ότι μόνο η Θεία Χάρη της Αγίας Ζώνης μπορεί να τους σώσει, αλλά και η άμεση ανταπόκριση της μονής Βατοπαιδίου στις προσκλήσεις των κατοίκων. Βέβαια εκτός από τις θανατηφόρες επιδημίες οι Θάσιοι καλούσαν την Αγία Ζώνη για την αντιμετώπιση καταστροφών από ακραία καιρικά φαινόμενα, ενώ το 1812 την κάλεσαν για τον αγιασμό των ελαιοδέντρων. Σε αυτό το τελευταίο έγγραφο οι κάτοικοι της Παναγίας αναφέρουν χαρακτηριστικά: «να μας δοθή η αγία ζώνη να αγιά-

³⁴ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 65, αρ. εγ. 239. Παράρτημα, αρ. εγ. 5.

³⁵ «δοξάζομεν τον άγιον θεόν και την κυρίαν ειμόν θεοτόκον ότι μας ελευθέρωσεν από την φαρμακερίν ασθένειαν και ωργίν της πανώλης». ΣΤΡΑΤΗ Δ., «Μαρτυρίες για τη νεότερη ιστορία της Θάσου...» ο.π., αρ. εγ 3, σ. 323.

³⁶ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 31, αρ. εγ. 387. Παράρτημα, αρ. εγ. 4.

³⁷ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 144, αρ. εγ. 210. Παράρτημα, αρ. εγ. 7.

³⁸ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 100, αρ. εγ. 256. Παράρτημα, αρ. εγ. 11.

³⁹ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 100, αρ. εγ. 499. Παράρτημα, αρ. εγ. 13.

⁴⁰ ΧΑΛΚΙΑ Γ. *Τα σχολεία στο Κάστρο της Θάσου (1870-1912)*, Θεσσαλονίκη 2010, αρ. εγ. Α.9., σ.273.

σομεν [...] ότι τα ελεόδεντρα έμειναν χωρίς ελέες, τα δε χωράφια τα ηφάνισαν εσκόλικες»⁴¹.

Στις αναφορές τους, οι αγιαζώνιτες, αναφέρονται και στις συνθήκες του ταξιδιού τους, αλλά και στην υποδοχή που βρίσκουν από τους κατοίκους. Στο προαναφερθέν έγγραφο του 1889 δηλώνουν ότι «από υγεία είμεθα καλά, οι άνθρωποι μας περιποιούνται μετά της πρεπούσης τιμής και δόξης ως σύνηθες»⁴². Αναφορά στην υγεία τους υπάρχει σε έγγραφο του 1901 («υγιάινοντες»), αλλά και σε έγγραφο του 1895 («υγιάινομεν θαυμάσια») ⁴³. Στην ανταπόκρισή τους από το Θεολόγο, το έτος 1909, αναφέρουν ότι στα Λιμενάρια έτυχαν «ενθουσιώδους υποδοχής υπό τε του κλήρου και του λαού», καθώς και στο Θεολόγο όπου έτυχαν «ομοίας υποδοχής και λόγου ευχαριστηρίου προς την ημετέραν Μονήν εκφωνηθέντος υπό του Πανοσιολογιωτάτου κ.κ. Πατρικίου, Αρχιερατικού Επιτρόπου»⁴⁴.

Οι συνθήκες του ταξιδιού τους δεν πάντοτε ιδανικές. Κατά το παραπάνω ταξίδι τους στα Λιμενάρια αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι «την εσπέραν περί λύχνων αφάς αφικόμεθα εις επίνειον Χαμηδιέ και δια λέμβου αφικόμεθα εις Ποτόν την θμ.μ.. Εντεύθεν δε δι υποζυγίων εις κωμόπολιν Θεολόγου»⁴⁵, ενώ σε ανταπόκρισή τους από το Λιμένα το έτος 1895 αναφέρουν ότι «Διεκπαιρεύσαντες εις τα αμφότερα ειρημένα χωρία (Βουλγάρο και Παναγία) τους αγιασμούς και εις υποφέρομεν αρκετά εκ του παρελθόντος χειμώνος, προσκλήθην κατόπιν εις Ποταμίαν. Εκ Ποταμίας κατήλθομεν τη παρελθούσι Κυριακή εις λιμένα Παναγίας και μόλις σήμερον, μεθ' όλα ημών τα γεράματα τελέσαμεν και ενταύθα τους αγιασμούς»⁴⁶. Οι αποστάσεις ήταν αρκετά μεγάλες για τους ηλικιωμένους μοναχούς, ενώ οι οδικές και θαλάσσιες συγκοινωνίες ήταν υποτυπώδεις και πολλές φορές επικίνδυνες. Σε ανταπόκρισή τους από το Λιμένα, το έτος 1901, αναφέρουν ότι η αιτία για την οποία είχαν καθυστερήσει να ενημερώσουν το μοναστήρι για την ημερομηνία της επιστροφής τους, ήταν, όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν, ότι «δεν εδυνήθημεν να εξακριβώσωμεν μεθ' όλας τα ερεύνας ημών αν εσκόπη πλοίον εκ των πλησιοχώρων ν' αναχωρήση δι' άγιον όρος»⁴⁷. Κάποιες φορές όμως το ταξίδι τους ήταν πιο ευχάριστο, όπως το 1910, όπου αναφέρουν πως «...χάριτι της Αγίας Ζώνης και δι ευχών σας [των Προ-

⁴¹ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 125, αρ. εγ. 43. Παράρτημα, πίνακας εγγράφων.

⁴² Α.Ι.Μ.Β., φακ. 87, αρ. εγ. 310. Παράρτημα, αρ. εγ. 10.

⁴³ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 106, αρ. εγ. 191. Παράρτημα, αρ. εγ. 17.

⁴⁴ ΧΑΛΚΙΑ Γ., *Τα σχολεία ...*, ο.π., αρ. εγ. Α.9., σ. 273.

⁴⁵ Ομοίως ο.π.

⁴⁶ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 106, αρ. εγ. 191. Παράρτημα, αρ. εγ. 17.

⁴⁷ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 124, αρ. εγ. 420. Παράρτημα, αρ. εγ. 19.

ἴσταμένων του μοναστηριού], *εφθάσαμεν αισίως ταξιδεύσαντες λαμπρότατα, χάριν Θεοῦ*⁴⁸.

Ας δούμε, όμως, αναλυτικότερα τις επισκέψεις της Αγίας Ζώνης κατά τις διετίες 1893-94 και 1909-10, για τις οποίες σώζονται περισσότερα του ενός έγγραφα. Μέσα από αυτά θα φανεί καλύτερα η άμεση ανταπόκριση των αγιαζωνιτών μοναχών στις προσκλήσεις των κατοίκων, το τυπικό των προσκλήσεων και των επισκέψεων, αλλά και η χρονική τους διάρκεια.

Το πρώτο έγγραφο του 1893 αφορά την πρόσκληση της κοινότητας άνω Θεολόγου για την Αγία Ζώνη, που την υπογράφουν ο προεστώς, οι δημογέροντες και οι πρόκριτοι του χωριού. Από το έγγραφο αυτό πληροφορούμαστε ότι στις 16 Φεβρουαρίου η Αγία Ζώνη βρίσκεται ήδη στην Παναγία και εκφράζεται η επιθυμία να επισκεφτεί και το δικό τους χωριό⁴⁹. Πράγματι, μετά από 2 εβδομάδες, όπως πληροφορούμαστε από το επόμενο έγγραφο, που έχει ημερομηνία 1 Μαρτίου, η Αγία Ζώνη βρίσκεται ήδη στον άνω Θεολόγο. Το έγγραφο αυτό αφορά πρόσκληση των κατοίκων του κάτω Θεολόγου, που είχαν πληροφορηθεί ότι η Αγία Ζώνη βρισκόταν κοντά τους και επιθυμούσαν να πάρουν κι εκείνοι σειρά⁵⁰.

Για το έτος 1894 υπάρχει ένα έγγραφο με ημερομηνία 12 Ιανουαρίου, με το οποίο οι κάτοικοι της Παναγίας προσκαλούν την Αγία Ζώνη από το Βατοπαίδι⁵¹. Ενώ όμως ήταν έτοιμοι να στείλουν πλοίο και αντιπρόσωπο να την παραλάβει, πληροφορήθηκαν ότι την προηγούμενη μέρα είχε σταλεί πλοίο από την Καληράχη για τον ίδιο σκοπό, οπότε ζητούν να τους επισκεφτεί η Αγία Ζώνη αμέσως μετά την Καληράχη. Ένα μήνα περίπου μετά και συγκεκριμένα στις 20 Φεβρουαρίου, έχουμε έγγραφο από τους αγιαζωνίτες μοναχούς, που αναφέρουν ότι, πέρα από την Καληράχη που ήταν ο πρώτος τους σταθμός, έχουν επισκεφτεί επίσης το Καζαβήτι, το Βουλγάρο, την Παναγία και το Λιμένα, ενώ έχουν ήδη προσκληθεί και από την Ποταμιά⁵².

Από το έτος 1909 σώζονται πέντε έγγραφα. Στις 4 Ιανουαρίου οι μυχταροδημογεροντίες των δύο συνοικιών του Θεολόγου αποστέλλουν πρόσκληση στο Βατοπαίδι και ορίζουν ως επικεφαλής της επιτροπής το Γεωργάκη Χρηστίδη⁵³. Σχεδόν ταυτόχρονα, στις 10 Ιανουαρίου, αποστέλλουν και οι κάτοικοι του Κάστρου πρόσκληση για την *«απαλλαγὴν της ενσκηψά-*

⁴⁸ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 162, αρ. εγ. 320. Παράρτημα, αρ. εγ. 21.

⁴⁹ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 100, αρ. εγ. 499. Παράρτημα, αρ. εγ. 13.

⁵⁰ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 100, αρ. εγ. 500. Παράρτημα, αρ. εγ. 14.

⁵¹ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 107, αρ. εγ. 5. Παράρτημα, αρ. εγ. 15.

⁵² Α.Ι.Μ.Β., φακ. 106, αρ. εγ. 20. Παράρτημα, αρ. εγ. 16.

⁵³ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 179, αρ. εγ. 39. Παράρτημα, αρ. εγ. 20.

σης εν τω χωρίω επιδημικής νόσου»⁵⁴. Τις δύο αυτές επιστολές προσυπογράφει και ο αρχιερατικός επίτροπος του μητροπολίτη Μαρωνείας στη Θάσο Πατρίκιος Βατοπαιδινός, εκφράζοντας έτσι τη συναίνεσή του για «την δικαίαν και φρόνιμον αίτησιν του πνευματικού ποιμνίου». Πέρα από αυτό, ο αρχιερατικός επίτροπος στέλνει και ξεχωριστή επιστολή⁵⁵, όπου ενημερώνει τη μονή για την αναχώρηση ατμόπλοιου στο οποίο επιβαίνουν η Επιτροπή του Θεολόγου και ορισμένοι πρόκριτοι από το Κάστρο, ανάμεσα στους οποίους και ο πρόεδρος της δημογεροντίας Κάστρου, κ. Παναγιώτης Προέδρου, τους οποίους και συστήνει στους προϊσταμένους της μονής. Η ανταπόκριση της μονής είναι άμεση, όπως φαίνεται από την αναφορά των αγιαζωνιτών, που έχει ημερομηνία 15 Ιανουαρίου⁵⁶. Μέσα σε πέντε ημέρες έχουν ήδη φτάσει στο νησί, έχουν κάνει έναν αγιασμό στις εκκλησίες των Λιμεναρίων και των Καλυβίων, έχουν φτάσει στο Θεολόγο, απ' όπου έγραψαν και την αναφορά, και έχουν ξεκινήσει τους αγιασμούς για την απαλλαγή του τόπου από τη μνηνιγγίτιδα. Τρεις βδομάδες μετά, στην επόμενη αναφορά τους, με ημερομηνία 7 Φεβρουαρίου οι αγιαζωνίτες Ευλόγιος και Θαλλέλαιος φαίνεται ότι βρίσκονται ακόμα στα Λιμενάρια⁵⁷. Έχουν ολοκληρώσει τους αγιασμούς στο Θεολόγο και δηλώνουν ότι θα επισκεφτούν και πάλι τα Καλύβια και ότι στη συνέχεια θα αναχωρήσουν για την Παναγία και την Ποταμιά.

Τέλος για το ταξίδι του 1910 έχουμε τρία έγγραφα από τους αγιαζωνίτες. Απεσταλμένος της μονής, είναι όπως και το 1909, ο ιερομόναχος Ευλόγιος, συνοδευόμενος αυτή τη φορά από το μοναχό Νίκανδρο. Στην αναφορά τους με ημερομηνία 29 Μαρτίου δηλώνουν ότι βρίσκονται ήδη στο Ραχώνι, το οποίο και τους προσκάλεσε, και έχουν δεχτεί πρόσκληση από το Καζαβίτι, το Σωτήρος και την Παναγία, όπου και θα πάνε, αφού ολοκληρώσουν τους αγιασμούς στο Ραχώνι⁵⁸. Ένα μήνα μετά, στην αναφορά τους με ημερομηνία 3 Μαΐου, φαίνεται πως έχουν ολοκληρώσει τους αγιασμούς στο Καζαβίτι, στο Σωτήρος, αλλά και στην Καληράχη, όπου προσκλήθηκαν εκ των υστέρων. Βρίσκονται στο μετόχι της μονής στο Ραχώνι και επόμενος σταθμός τους είναι η Παναγία⁵⁹. Μετά από τρεις εβδομάδες, στην τελευταία τους αναφορά, με ημερομηνία 22 Μαΐου, βρίσκονται πάλι στο Ραχώνι. Έχουν ολοκληρώσει τους αγιασμούς στην Παναγία και το Λιμένα και

⁵⁴ ΧΑΛΚΙΑ Γ., *Τα σχολεία ...*, ο.π., αρ. εγ. Α.7., σ. 272.

⁵⁵ Ο.π., αρ. εγ. Α.8., σ. 272.

⁵⁶ Ο.π., αρ. εγ. Α.9., σ. 273.

⁵⁷ Ομοίως, ο.π.

⁵⁸ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 162, αρ. εγ. 320. Παράρτημα, αρ. εγ. 21.

⁵⁹ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 162, αρ. εγ. 360. Παράρτημα, αρ. εγ. 23.

έστειλαν με πλοίο, μέσω του εσοδειαστή του μετοχίου, «τα συναχθέντα έλαια της Τιμίας Ζώνης». Στη συνέχεια θα πήγαιναν στο Θεολόγο⁶⁰.

Από την παρουσίαση των παραπάνω εγγράφων διαπιστώνουμε ότι: α) Το ταξίδι των αγιαζωνιτών μπορούσε να κρατήσει και πάνω από δύο μήνες, αν τους προσκαλούσαν σε πολλά χωριά του νησιού. β) Η ανταπόκριση της μονής και των απεσταλμένων της αγιαζωνιτών μοναχών στις προσκλήσεις των Θασίων για την Αγία Ζώνη ήταν άμεση, ενώ σε κάθε επίσκεψη τηρούνταν συγκεκριμένο τυπικό επισκέψεων, το οποίο περιγράφηκε παραπάνω. γ) Οι περισσότερες επισκέψεις της Αγίας Ζώνης γίνονταν το πρώτο μισό του έτους, κυρίως το τρίμηνο πριν από το Πάσχα. Αυτό μπορεί να ερμηνευτεί είτε στα πλαίσια της προετοιμασίας των χριστιανών για τη μεγάλη εορτή είτε να αποδοθεί στο γεγονός ότι κατά τη διάρκεια του χειμώνα ήταν πιο συχνή η εκδήλωση επικίνδυνων επιδημιών, κάτι που έκανε πιο επιτακτική την πρόσκληση της Αγίας Ζώνης. Άλλωστε κατά την περίοδο εκείνη οι κάτοικοι ήταν ελεύθεροι από τις γεωργικές τους ενασχολήσεις.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η Αγία Ζώνη, μοναδικό κειμήλιο από την επίγεια ζωή της Θεοτόκου, αποτελούσε στήριγμα ελπίδας για τους κατοίκους του νησιού κατά την Τουρκοκρατία. Οι καλές σχέσεις της μονής Βατοπαιδίου με το νησί επιβεβαιώνονται για μια ακόμα φορά από την άμεση ανταπόκριση της μονής στις προσκλήσεις των κατοίκων του νησιού, αλλά και από τις εκούσιες προσφορές των κατοίκων, από το υστέρημά τους, για τη χάρη της Αγίας Ζώνης και τις ανάγκες του μοναστηριού, που επί αιώνες φυλάει το υψίστης σημασίας θρησκευτικό κειμήλιο.

⁶⁰ Α.Ι.Μ.Β., φακ. 162, αρ. εγ. 350. Παράρτημα, αρ. εγ. 22.

Παράρτημα

Α. Έγγραφο από το αρχείο της Ιεράς Μονής Βατοπαιδίου

1. Η κοινότητα Παναγίας ζητάει την Αγία Ζώνη⁶¹ (1834)

Πρώτον μεν εξετούμεθα τας αγίας της ευχάς και ευλογίας και επομένως δε ως επί το πλείστον σας γνωστοποιούμεν ότι και αύθις και κατά χρέος και κατά έθος δε λύπομεν με επίτειδες καΐκιον και άνθρωπόν μας, να εξετήσουμε και να προσκαλέσομεν την πανακήρατον αγίαν τιμίαν ζώνην. Ίνα θελήσητε καλοδεχθή να μας εξαποστείλετε δια να ευλογηθώμεν και αγιασθώμεν ψυχή τε και σώματι με την χάριν της. Ίνα εύρομεν έλεος εις αυτήν από παντός μολυσμού, θελήσετε ουν καταδεχθή να την εξαποστήλητε κατά την ζήτησίν μας και θέλομεν άπαντες κοινώς υπερασπισθή δια την ωφέλειαν της Ιεράς μονής έκαστος καθώς προηγηθή και δεν αμφιβάλομεν εις την ζήτησίν μας. [...].

Της υμετέρας Πανοσιολογιώτητας κατά πάντας πρόθυμοι μένομεν άπαντες οι του χωριού Παναγία Χριστιανοί: Σωτήρης του πωταΐ (μακαρίτη) Αυγουστή και άπαντες οι εγχώριοι, την αγίαν σας δεξιάν ευλαβώς ασπάζομεν.

Υ.Γ. Έτι σας περικαλό να σηκόσητε το επιτροπικόν από λόγου μου διότι ευρίσκομαι εις στενοχώρια εις το βάρος της πατρίδος μας και άλο δε έως τώρα ίχε ευχαρίστησιν το μοναστήρι δια λόγου μου, τώρα γνωρίζο ότι δεν ευχαριστήτε.

Παναγία Θάσου, τη Μαρτίου 1834.

2. Ευχαριστήρια επιστολή από την κοινότητα Παναγίας για την Α. Ζ.⁶² (1857)

Πανοσιολογιώτατοι επίτροποι τους Ιεράς Μονής του Βατοπεδίου. Ευλαβώς προσκυνούμεν.

Μετ' ευλαβείας προσκαλέσαμεν την χαριτόβρυτον βοήθειαν τους αγίας Ζώνης εν τω χωρίω τους και μεταλαβόντες τοις ανυπερβλήτοις αυτης δώροις και αγιασμούς εκτελέσαμεν και τους υμάς υπαγορευόμενοι επεί καθήκον ιερόν και χρέος ανυπέρθετον τους εκφρασθέντες τας μετρίας ημών ευγνωμοσύνεις παρακαλέσωμεν τους δεχθητε μετ' ευχαριστήσεως όπερ προσφέρομεν εκ προαιρέσεως τους δώρον αυτή ανερχόμενον εις 300 τριακοσίας οκάδας ελαιολάδου από του χωριού και περί τας 200 διακοσίας

⁶¹ Α.Ι.Μ.Β., φ. 136, αρ. εγ. 17.

⁶² Α.Ι.Μ.Β., φ. 24, αρ. εγ. 402.

εις αγιασμούς το όλον οκάδας 500 πεντακοσίας αποστελλόμενον αυτόσε μετά των Πανοσιωτάτων συνοδευόντων ταύτην μοναχών εξεπίτηδες πλοί-ου πληρωθέντος παρά του χωρίου τους επαναλαμβάνομεν την αιτίαν τους ευγνωμοσύνης μετά των παρακλήσεων τους αιτήσθε υπέρ ημών και εύχη-σθε τους ταπεινοπροσκυνούντας ευλαβώς υμών. Οι κάτοικοι Παναγίας.

Ο πρόεδρος Θάσου και προεστώς Παναγίας: Δ. Χατζη Κωνσταντινίδης.
1857, Παναγία Θάσου.

3. Η κοινότητα Παναγίας ζητά την Αγία Ζώνη από το Βατοπαίδι⁶³ (1859)

Τοις Πανοσιολογιοτάτοις Κυρίοις – Κυρίοις Επιτρόποις ίδιος Σεβαστής Βα-σιλικής Μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου.

Εξαιτούμενοι την συνδρομήν των αγίων κι Σωτηρίων ημών ευχών, μεθ' ευχαριστήσεως και υποχρεώσεως εξαποστέλλωμεν την Αγίαν Ζώνην αγιά-σασαν ημάς καθ' ολοκληρίαν, συνοδεύοντες αυτήν μετά του συγγατοίκου ίδιος Κυρίου Ιωάννου Νικολάου, μεθ' ης και 513 οκάδων ελαιολαδίου αίτι-νες εισεπράχθησαν εκ δε των αγιασμών και ίδιος χώρας μεθ' άλλων τριά-κοντα δύο οκάδων ελαιολαδίου όπερ εδώθει απέναντι περησινών δεκάτων εις τον Διοικητήν, και μεθ' ου συμπληρούται ποσόν του όλου εισπραχθέ-ντος οκάδες 545 (πεντακόσιες σαράντα πέντε).

Επαναλαμβάνοντες να εκθέσωμεν την ίδιος υμάς ευγνωμοσύνης ημών δια τε την παραδοχήν ίδιος αιτήσεώς ίδιος και την αποστολήν ίδιος ευερ-γετικής ημίν Αγίας Ζώνης, αναγκαίον ημίν κρίνωμεν να ίδιος παρακαλέσω-μεν ίδιος και επί το εξής διατελήτε ούτως επιεικώς ίδιος ημάς και μη λείπε-τε του να εύχεσθε δια τε την ψυχικήν και σωματικήν ωφέλειάν ίδιος.

Υποσημειούμεθα με άπασαν την αιτουμένην ευλάβιαν ίδιος Υμετέρας Πανοσιολογιώτητος. Τέκνα εν Κυρίω ταπεινά και αντ' αυτών.

Ο Πρόεδρος Θάσου: Δ. Χατζη Κωνσταντινίδης.

Υ.Γ. Απέναντι του τελωνίου του ειρημένου ελαιολαδίου μετρήσεται εις τον ίδιον Ιωάννην Νικολάου γρόσια Διακόσια ένδεκα (211) εις πεντάρια (5 γρόσια έκαστον). Ο ίδιος Δ. Χατζή Κωνσταντινίδης.

Εν Παναγία Θάσου 21 7/βρίου 1859.

⁶³ Α.Ι.Μ.Β., φ. 26, αρ. εγ. 521 & 522

4. Οι αγιαζωνίτες περιγράφουν την φοβερή ασθένεια στη Θάσο⁶⁴ (1863)

Την υμετέραν πανοσιολογιότητα ταπεινώς προσκυνούντες αδελφικώς κατασπαζόμεθα.

Επομένως σας ειδοποιούμεν ότι δια των υμετέρων αγίων ευχών κατευοδόθημεν εις Θάσον υγιώς. Εύρομεν όχι παρά μικρήν ασθένειαν, αλλά μεγάλην, υπερβολικήν και τοιαύτην ασθένειαν όσσην οι κάτοικοι της Παναγίας δεν ενθυμούνται να υπήρξε πώποτε. Λέγαν πως ήταν ευλογία, αλλά τινές βεβαιώνουν ότι δεν ήταν. Επειδή όστις προσβληθή από αυτήν αφ' ου καταδασασθή από την στενοχωρίαν μερικός ημέρας, ευγάνη πάμπολα σπυρία εις όλον το σώμα. Μερικοί εξ αυτών εις το στόμα και εις τον γαργαρέωνα. Και αγριώνεται ο άνθρωπος εκείνος, ώστε γίνεται μισητός εις τους συγγενείς. Τοιαύτη λοιπόν ασθένεια ακολουθή. Μάλιστα και πολλοί απήλθον εις την άλλην ζωήν και εισέρχονται. Διό ημείς δη αρχήσαμεν τους αγιασμούς την προπαρελθούσαν Κυριακήν και εψάλλαμεν έως τώρα έως 100. Αλλ' επειδή ήταν οι άνθρωποι απάνω εις ταις δουλείαις τους, δεν ευκαιρούν να ψάλλουν όλοι τους αγιασμούς. Μόνον τας εορτάς περιμένουν όπως συνάγονται εις τους οίκους των να ψάλλουν. Την παρελθούσαν Κυριακήν εποιήσαμεν λιτανείαν, ανεγνώσαμεν ευχάς κατά την τάξιν, αφ' ου ενήστευσαν όλην την ευδομάδα, όχι όμως όλοι, αλλ' όσοι πιστοί. Ελπίζομεν έως εις τας 10 του ελευσομένου να τελειώσωμεν ενταύθα τους αγιασμούς. Έπειτα εισερχόμεθα εις Βουλγάρων Ραχώνιον, επειδή μας εξήτησεν ο προεστός κυρ Αυγουστής, ος ήταν γνωστός σας. Από άλλο μέρος εισέτι δεν εξητήθη η αγία Ζώνη. Ταύτα μεν κατά το παρόν και αναπροσκυνούντες μένωμεν εις τας αγίας υμών ευχάς.

Της υμετέρας πανοσιολογιότητος ευχή αδελφοί:
Βαρθολομαίος Ιερομ. και Ιάκωβος Μοναχός οι Βατοπαιδινοί.
Εν 29^η Ιανουαρίου 1863.

5. Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών μοναχών από τη Θάσο⁶⁵ (1878)

Την υμετέραν Πανοσιολογιότητα αδελφικώς εν Κυρίω κατασπαζόμεθα.

Κατά την εικοστήν του παρελθόντος Μαΐου μηνός εγράφομεν τη υμετέρα Πανοσιολογιότητι ότι αν δεν προσκαλούμεθα εις έτερον Χωρίον της Νήσου ηθέλαμεν αναχωρήσει δια την Ιεράν ημών Μονήν, κατά δε την ει-

⁶⁴ Α.Ι.Μ.Β., φ. 31, αρ. εγ. 387

⁶⁵ Α.Ι.Μ.Β., φ. 65, αρ. εγ. 239 & 239^α.

κοστήν πέμπτην του ιδίου ελάβομεν δύο προσκλήσεις από τα χωρία Ποταμίας και Βουλγάρου όπου αφίχθημεν και ηγιάσαμεν δια της Αγίας Ζώνης τους κατοίκους αυτών. Ήδη επιστρέψαμεν εις τον λιμένα Παναγίας δια να αναχωρήσωμεν εις την Μονήν, ευρόντες δε τον Προεστώτα του χωρίου Καληράχως κύριον Θεόδωρον Παπα Οικονόμου όστις παρακάλεσεν ημάς ίνα μένωμεν επί δύο ή τρεις ημέρας μέχρις ου ειδοποιήση εις το χωρίον του ίνα προσκαλέσωσι την Αγίαν Ζώνην, τούτου ένεκα θα μένωμεν μέχρι της προσεχούς Κυριακής εις τον λιμένα, και αν δεν προσκληθώμεν ή εις την Καληράχην ή εις άλλο χωρίον την Τρίτη ή την Τετάρτην αναχωρούμεν εις ταυτόθι.

Εκ της Θεοσώστου επαρχίας του αγίου Ξάνθης εκ του χωρίου Βουλγαύρας ελάβομεν την εσώκλειστον προσκλητήριον εις ην απαντήσαμεν ως εξής, ότι ένεκα των περιστάσεων δεν δυνάμεθα να έλθωμεν εις το χωρίον Σας ίνα ψάλλωμεν αγιασμούς προς απαλλαγήν εκ της μαστιζούσης λοιμικής ασθeneίας, αλλά πέμπομεν δια του απεσταλμένου Σας αγιασμόν της Αγίας Ζώνης προς φωτισμόν των κατοίκων και ευχόμεθα την ταχείαν απαλλαγήν κτλ.

Εν τούτοις διατελούμεν. Της υμετέρας Πανοσιολογιότητος.

Αδελφοί εν Χριστώ: Προηγούμενος Σωφρόνιος
και Διομήδης, Βατοπαιδινοί.

6. Αίτηση της κοινότητας Παναγίας για αποστολή της Αγίας Ζώνης⁶⁶ (1878)

Την Υμετέραν και Σεβαστήν Πανοσιότητα ως εικός προσκυνούμεν.

Ο ημέτερος Αντιπρόσωπος και Επιδότης κυρ Δημήτριος Ν. Κωνσταντινίδης επεφορτίσθη την ιδικήν ημών εντολήν του να διαβιβάση προς υμάς τον διακαή πόθον όπως του λοιπού ανανεωθή η κατά την εκ πάλαι επικρατούσαν κατ' έτος συνήθεια επίσκεψις εν τω Χωρίω ημών της Χαριτοβρύτου Αγίας Ζώνης της ημών Θεομήτωρος.

Σπεύδοντες ίνα δια ταύτης εκδηλώσωμεν προς ημάς την κοινήν ταύτην επιθυμίαν καθικετεύομεν ίνα τη επανόδω του ημετέρου κυρ. Αντιπροσώπου ευαρεστήθητε να συνοδεύσητε και την Αγίαν Ζώνην όπως κατά τους κοινούς πόθους λάβωσι χώραν άπασαι αι δι' αυτής θρησκευτικής τελετάς συνωδά τοις ηθισμένοις.

⁶⁶ Α.Ι.Μ.Β., φ. 144, αρ. εγ. 40.

Ευέλπιδες διατελούμεν της Υμετέρας Σεβαστής ημών Πανοσιότητος. Όλως αφωσιωμένοι και πρόθυμοι: Ο Προεστώς, Πρόκριτοι και άπαντες οι κάτοικοι Δημόται Παναγίας της Νήσου Θάσου:

Δημήτριος Χατζη Κωνσταντινίδης, Ιωάννης Χατζη Κωνσταντίνου, Ν. Χατζη Κωνσταντίνου, Κωνσταντίνος Χατζη Εμμανουήλ, Αναγνώστης Αυγουστή, Κωνσταντίνος Οικονόμου, Δημήτριος Κυριάκου, Γεώργιος Σωτηρίου, Δημήτριος Γεωργίου, Ιωάννης Χρυσάφης, Δ. Π.Ν. Λαΐου, Ιωάννης Κωνσταντίνου, Ν. Α. Καστρινός, Αλέξης Στεφάνου, Βαρσαμάς Γεωργίου.

7. Αίτηση της κοινότητας Παναγίας για αποστολή της Αγίας Ζώνης⁶⁷
(1879)

Πανοσιολογιώτοι Άγιοι Επίτροποι.

Η κοινότης ημών υπό διαφόρων σποραδικών νόσων μαστιζομένη, χρησταί δε έχουσας ελπίδας εις την ισχυράν βοήθειαν της Αγίας Ζώνης, ης τα αγαθά προς τους νοσούντας κατά το παρελθόν έτος αποτελέσματα την ακράδαντον ημών ευλάβειαν και πάλι πέμπει επί τούτου τον επιδότην ταύτης μας εφημέριον κύριον Γαβριήλ ιερομόναχον, εκλιπαρούσα υμάς όπως ευδοκήσητε να πέμψητε Αυτήν δια του ιδίου πλοίου.

Και επειδή κατά την αγίαν τεσσαρακοστήν έχομεν ανάγκην σεβασμίου πνευματικού πατρός προς στήριξιν και εξομολόγησιν των χριστιανών, θερμώς παρακαλούμεν υμάς, ίνα πλην του συνοδεύοντος την Αγίαν Ζώνην ιερέως και αναγνώστου, ευαρεστηθήτε ν' αποστείλητε ημίν και πνευματικόν ίνα διαμείνη ενταύθα μέχρι του ιερού Πάσχα.

Επί τη πεποιθήσει ότι η παρούσα ημών ικετήριος ευμενώς θα τύχη παρ' υμίν υποδοχής, εξαιτούμεθα τας ιεράς ημών ευχάς και ευλογίας και διατελούμεν της Υμετέρας Πανοσιολογιώτητος. Πιστοί θεράποντες. Η κοινότης Παναγίας.

Δημήτριος Χατζη Κωνσταντινίδης, Νικόλαος Χατζη Κωνσταντίνου, Αναγνώστης Αυγουστή, Κωνσταντίνος Χατζη Εμμανουήλ, Κωνσταντίνος Παπα Οικονόμου, Ιωάννης Χατζή Κωνσταντίνου, Δημήτριος Νικολάου, Δημήτριος Γεωργίου, Δημήτριος Ζωγράφου, Γιαννάκης Κλωνάρης.

Εν Παναγία Θάσου, 1879 Φεβρ 14.

⁶⁷ Α.Ι.Μ.Β., φ. 144, αρ. εγ. 210.

8. Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών μοναχών από την Καλή ράχη⁶⁸ (1882)

Την υμετέραν Πανοσιολογιώτητα Αδελφικώς Ασπαζόμεθα.

Δια της παρούσης ημών, ιδιοποιούμεν την Ιεράν ημών Μονήν, ότι αποπερατόσαμεν τους Αγιασμούς εις το χωρίον Παναγίας, και προσεκλήθημεν εις το χωρίον Καλής ράχης. Μέχρι τούδε, ουδεμία πρόσκλησις έγεινε της Αγίας Ζώνης εκτός Θάσου.

Ταύτα μεν επί του παρόντος και εν τούτοις διατελούμεν βαθυσεβάστως της υμετέρας Πανοσιολογιώτητος. Οι συνάδελφοι ημών, και συνοδεύοντες την Αγίαν Ζώνην: Παπα Νεόφυτος Βατοπαιδινός, μετά του ημετέρου Ιεροδιακόνου κυρίου Αγαθαγγέλου, προσκυνητώς.

Εν Θάσω Καλή ράχη τη 22 Απριλίου 1882.

9. Αίτηση τη κοινότητος Κακής ράχης για αποστολή της Αγίας Ζώνης⁶⁹ (1886)

Την υμετέραν Πανοσιολογιώτητα βαθυσεβάστως κατασπαζόμεθα.

Υπόψιν έχουσα η κοινότης ημών την εύνοιαν ην τυγχάνει παρά της υμετέρας Πανοσιολογιότητος αποστέλλει και ήδη τον Αιδεσιμώτατον Παπα Δημήτριον όπως παραλάβη την Τιμίαν Αγίαν Ζώνην ίνα και εφέτος αγιάση ημίν.

Πεποιθέντες ότι και η παρούσα αίτησίς μας τεύξετε ευμενούς υποδοχής διατελούμεν.

Ο Πρωεστός: Θ. Παπα Οικονόμου. Οι Προύχοντες: Χατζη Αργυρόπουλος, Στ. Γ. Αλετράς, Αναγνώστης Αργύρη, Α. Χατζηπαναγιώτου, Κωνσταντίνος Δρακόντη, Μασληνός Αλεξίου, Δημήτριος Μανόλη, Δημήτριος Κ. Αρέθεινας, Σωτήριος Δημητρίου.

Κακή ράχη 24 Απριλίου 1886.

10. Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών μοναχών από το Καζαβήτι⁷⁰ (1889)

Την υμετέραν Πανοσιολογιώτητα αδελφικώς εν κυρίω κατασπαζόμεθα.

Και μετά τους αδελφικούς ασπασμούς σας ειδοποιούμεν ότι καλώς φθάσαμεν εις Καλίν ράχην, και τους αγιασμούς ετελέσαμεν εκείσε κατά την τάξιν. Μετ' έπειτα προσεκλήθημεν εις Καζαβήτι τον Μέγαν Μαχαλάν.

⁶⁸ Α.Ι.Μ.Β., φ. 71, αρ. εγ. 220.

⁶⁹ Α.Ι.Μ.Β., φ. 83, αρ. εγ. 43.

⁷⁰ Α.Ι.Μ.Β., φ. 87, αρ. εγ. 310.

Κατ' όπιν προσεκλήθημεν και εις το Σωτήρος. Ηκούσαμεν ως και καθ' εκάσ-
στιν ακούωμεν λόγια από διαφόρων ανθρώπων ότι θα μας ζητίσουν και εις
έτερα χωρία δηλονότι, του Βοργάρου, Μαργιαίς και Κάστρου, αλλά θετη-
κώς δεν γνωρίζομεν, πάλιν κατ' όπιν σας ειδοποιούμεν. Από υγεία είμεθα
καλά, οι άνθρωποι μας περιποιούνται πολύλαμπρα και μας υποδέχοντε
μετά της πρεπούσης τιμής και δόξης ως σύνηθες. Ταύτα και διατελούμεν.

Της υμετέρας Πανοσιολογιότητος, εν Χριστώ αδελφοί:

Ιωακείμ Ιερομόναχος και Γρηγόριος μοναχός.

Εν Καζαβήτι της Νήσου Θάσου τη 13 Ιουνίου 1889.

11. Αίτηση της κοινότητος Παναγίας για αποστολή της Αγίας Ζώνης⁷¹ (1892)

Προς τους Πανοσιολογιώτατους Αγίους Επιτρόπους της Ιεράς και Μεγίστης
Μονής Βατοπαιδίου

Πανοσιολογιώτατοι. Εν Πρώτοις προσφέρομεν τας υμετέρας Πανοσιο-
λογιώτητος τα βαθύτατα σεβάσματα ημών και επομένως προαγόμεθα
μετ' άλγους καρδίας να αναφέρωμεν Αυταίς ότι προ καιρού νόσος θανα-
τηφόρος μαστίζει την χώραν μας και πολλοίς μέχρι τούδε των κατοίκων
απεδεκάτισε. Προστρέχομεν όθεν και αύθις εις τον μόνον ιατρόν του κό-
σμου, εις την μεγάλιν χάριν της Χαριτοβρύτου και Αγίας Ζώνης της υπε-
ρευλογημένης Θεοτόκου κι αειπαρθένου Μαρίας.

Και επέμπομεν επί τούτου τον εκ των Προκρίτων της χώρας ημών κυρίον
Σωτήριον Αυγουστή με επίτηδες πλοίον όπως παραλάβη και συνοδεύση
μέχρι της χώρας ημών την Αγίαν Ζώνην όπως δι' αυτής ψάλλομεν αγια-
σμούς.

Έχοντες δι' ελπίδος ότι αι υμέτεραι Πανοσιολογιώτητες θα ευαρεστη-
θώσι να μας πέμψωσι την Αγίαν Ζώνην συνοδευομένην μετά των απαιτου-
μένων Αυτής συνοδοιπόρων. Εκφράζομεν εκ των προτέρων την ευχαρίστη-
σιν και ευγνωμοσύνην ημών μεθ' ης διατελούμεν.

Οι πρόθυμοι Προεστώς, Δημογέροντες και Πρόκριτοι:

Ιωάννης Χρυσάφης, Κωνσταντίνος Παπα-Οικονόμου, Κωνσταντίνος Δ.
Προέδρου, Παναγιώτης Κ. Χατζη Εμμανουήλ, Γεώργιος Ραξή, Κωνσταντίνος
Ιωάννου, Ευστάθιος Βαλσαμίδης, Ιωάννης Νικολέρης, Γεώργιος Κωνσταντί-
νου, Χρήστος Γ. (δυσανάγνωστο), Ιωάννης Χατζη Κωνσταντίνου, Εμμα-

⁷¹ Α.Ι.Μ.Β., φ. 100, αρ. εγ. 256 & 256^α.

νουήλ Χατζη Εμμανουήλ, Κωνσταντίνος Παπα- Γεωργίου Οικονόμου, Παναγιώτης Αναστασίου, Ιωάννης Κ. Μεθοδίου, Δημήτριος Γεωργίου, Φίλιππος Σωτηρίου, Θεόδωρος Παναγιώτου, Κωνσταντίνος Ιωάννου, Σταυρόπουλος Γιανέλης, Δημήτριος Δημητρίου και άπαντες οι κάτοικοι Παναγίας.

Εν Παναγία τη 1 Φεβρουαρίου 1892.

12. Δυσκολίες εκτελωνισμού προσφερόμενου λαδιού για την Αγία Ζώνη⁷² (1892)

Σεβαστοί Επίτροποι της δεξιάν σας ευλαβώς ασπάζομαι.

Παρά του πλοιάρχου κυρίου Αναστασίου έλαβον 10 τουλούμια δια το έλαιον της Αγίας Ζώνης, το δε ποσόν του ελαίου των δύο χωρίων Παναγίας και Θεολόγου είναι, εκ του Θεολόγου 198 οκ. το δε εκ Παναγίας 177 οκ., το οποίον μένει εντός του Μετοχίου ασφαλισμένον παρά του Πατρός Φιλοθέου και του Γέρου Γιάννη εκ του Θεολόγου. Κατ' εντολήν δε των δύο χωρίων θελήσαμεν να παρκάρομεν το έλαιον. Εστάθη όμως αδύνατον καθ' ότι ο εδώ τελώνης ζητεί τελώνειον και ένεκα τούτου μένει να σταλεί εις κατάλληλον περίστασιν, τουτου δε ένεκα μεγάλης αναξιώτητος των εδώ μεγαλοθασίων τσιορπαζίδων. Τα περετέρου δύνασθε να πληροφορηθήτε παρά του Πατρός Φιλοθέου.

Ταύτα εν ολίγοις. Διατελώ ασπαζόμενος την δεξιάν σας: Γρηγέντιος Μοναχός Βατοπαιδινός.

Υ,Γ. Παρά του πατρός Φιλοθέου θα λάβητε 2 αργυρά. Είναι προσφορά της Αγίας Ζώνης εκ του Θεολόγου. Ο ίδιος.

Εν Λιμνί τη 9 Σεπτεμβρίου 1892.

13. Η κοινότητα Άνω Θεολόγου ζητάει την Αγία Ζώνη⁷³ (1893)

Προς τους Πανοσιολογιωτάτους της Ιεράς Μονής Βατοπεδίου, Εις Παναγίαν.

Πασίδηλός εστιν η Χάρις η τη αγία Ζώνη της Ιεράς Μονής Βατοπεδίου πάσι τοις μετά πίστεως προσερχομένοις και ευλαβώς την ιαματικήν αυτής δωρεάν ζητούσιν απονεμομένη. Μαθόντες τοίνυν την εις Παναγίαν άφίξιν των Υμ. Πανοσιολογιότητων συν αυτή προς αποσόβησιν της αυτόθι ενσκηψάσης νόσου δραπτόμεθα της καταλλήλου περιστάσεως και παρακαλούμεν υμάς, όπως διελθόντες το χωρίον αυτό εκτελούντες μετ' αυτής

⁷² Α.Ι.Μ.Β., φ. 96, αρ. εγ. 314.

⁷³ Α.Ι.Μ.Β., φ. 100, αρ. εγ. 499.

τους ιερούς αγιασμούς αξιώσητε και ημάς προσκυνήσαι και της χάριτος αυτής απολαύσαι. Τω κομιστή δε της παρούσης αναμένομεν παρ' υμών απάντησιν θετικήν.

Διατελούμεν ευλαβώς. Ο Προεστώς, οι Δημογέροντες και οι Πρόκριτοι άνω Θεολόγου:

Ιωάννης Χατζούδης, Ιωάννης (δυσανάγνωστο), Γεώργιος Γεωργιάδης, Γ. Χ. Γιαξής, Ρήγας Γρηγόρη, Αναγνώστης Μεταξενιάδης.

Συνοικία άνω Θεολόγου τη 16 Φεβρουαρίου 1893.

14. Η κοινότητα Κάτω Θεολόγου ζητάει την Αγία Ζώνη⁷⁴ (1893)

Πανοσιώτατε. Μετά την αποπεράτωση των αγιασμών της άνω συνοικίας, παρακαλήσθε όπως επισκεφθete και την ημετέραν συνοικίαν και ψάλλητε αγιασμούς μετά της αγίας Ζώνης εις τας των χριστιανών οικίας, θα σας περιμένωμεν ανυπομόνως.

Ν. Βασιλείου, Αναγνώστης Β. Λαμπίρης, Ιωάννης Μακέδος, Διμήτριος Γεωργίου, Κοσταντής Αναστασίου, Κων. Βασιλείου, Γεώργιος Χατζικοσταντίς, Γεώργιος Καλογερούδης, Βασίλειος Σ. Λαμπίρης.

Τη πρώτη Μαρτίου 1893.

15. Αίτηση της κοινότητας Παναγίας για αποστολή της Αγίας Ζώνης⁷⁵ (1894)

Πανοσιολογιώτατοι Άγιοι Επίτροποι της Ιεράς και Μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου εις Άγιον Όρος.

Άπασα η κοινότητα ημών εμπνέεται από διακαούς πόθου όπως και της Υπεραγίας ημών Θεοτόκου επισκεφθή και την χώραν ημών μετά των συνοδευόντων Αυτής Αγίων Πατέρων και ψάλλουσιν αγιασμούς εις τας οικίας ημών. Δια τω σκοπώ δε τούτω προετοιμάσαμεν και αντιπρόσωπόν μας όπως τον αποστείλωμεν και παραλάβη Αυτήν. Χθές όμως πληροφορήθημεν ότι εκ Καλλιηράχης εστάλη αντιπρόσωπος και πλοίον προς παραλαβήν Της.

Τούτου ένεκεν περιοριζόμεθα εις το να παρακαλέσωμεν της Υμετέρας Πανοσιολογιώτητος όπως διατάξητε ίνα μετά την Καλλιηράχην επισκεφθή αμέσως και την κοινότητά μας, βέβαιοι ούσαι ότι θ' αποσπάσητε την έν-

⁷⁴ Α.Ι.Μ.Β., φ. 100, αρ. εγ. 500.

⁷⁵ Α.Ι.Μ.Β., φ. 107, αρ. εγ. 5.

θερμιν ευγνωμοσύνην μας. Εάν δε κακώς επληροφορήθημεν, τότε παρακαλούμεν δια του ιδίου πλοίου να μας πέμψητε Αυτήν κατευθείαν εις την χώραν μας ένθα την αναμένομεν ανυπομόνως.

Δεχθήτε παρακαλούμεν τους εδαφιαίους προσκυνισμούς μας μεθ' ων διατελούμεν. Των Υμετέρων Πανοσιολογιωτήτων, πειθήνια τέκνα: Ιωάννης Χρυσάφης, Παναγιώτης Κ. Παπα-Οικονόμου, Σοφοκλής Δ. Ζωγράφος, Ιωάννης Γεωργίου, Ιωάννης Χατζη Κωνσταντίνου, Εμμανουήλ Κ. Χατζη Εμμανουήλ, Δημήτριος Γεωργίου.

Εν Παναγία Θάσου τη 12 Ιανουαρίου 1894.

16. Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών μοναχών από το λιμένα⁷⁶ (1894)

Την υμετέραν Πανοσιολογιότητα αδελφικώς εν Κυρίω ασπάζομε.

Μόλις εφθάσαμεν εις Καληράχην, κατά καθήκον απαντήσαμεν προς την υμετέραν Πανοσιολογιότητα, ήδη δε και πάλιν επαναλαμβάνωμεν να γράψωμεν προς ησυχίαν Σας ότι μέχρι τούδε περιήλθομεν μετ' ευχαριστήσεως τη βοήθεια της Αγίας Ζώνης τα 4 χωρία δηλαδή Καζαβήτι, Βουλγάρον, Παναγία και λιμένα, και εις τας 20 Φεβρουαρίου προσεκληθήμεν παρά του χωρίου Ποταμίας και εκείθεν έγνωστον είνε αν προσκληθώμεν και εις τα άλλα χωρία, εν δε τη Καληράχη εισέτι έχωμεν μερικούς Αγιασμούς.

Επί δε τούτοις διατελούμεν της Υμετέρας Πανοσιολογιότητος. Οι εν Χριστώ αδελφοί: Μιχαήλ Ιερομόναχος και ο πάτερ Χρυσόστομος, Βατοπεδινοί.

Τη 20 Φεβρουαρίου 1894, εν λιμένι.

17. Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών μοναχών από το λιμένα⁷⁷ (1895)

Την Σεβατήν υμών Πανοσιολογιότητα προσκυνούμεν.

Γνωστοποιούμεν την Σεβαστή ημών Ιεράν Μονήν τα περί του ταξιδίου ημών και της Χαριτοβρύτου Τιμίας και Αγίας Ζώνης, ότι ως προεγράψαμεν τη Σεβαστή Ιεράν Μονήν, είχομεν τότε προσκλητήριο εκ Βουλγάρου και Παναγίας. Διεκπερεώσαντες δε εις αμφότερα τα ειρημένα χωρία τους αγιασμούς και εις υποφέρομεν αρκετά εκ του παρελθόντος χειμώνας, προσεκληθήμεν κατόπιν εις την Ποταμίαν. Εκ Ποταμίας δε κατήλθομεν τη παρελθούσι Κυριακή εις λιμένα Παναγίας και μόλις σήμερον, μεθ' όλα ημών τα γεράματα, τελαίσαμεν και ενταύθα τους αγιασμούς. Αύριον δε, Θεού θέ-

⁷⁶ Α.Ι.Μ.Β., φ. 106, αρ. εγ. 20.

⁷⁷ Α.Ι.Μ.Β., φ. 106, αρ. εγ. 191.

λοντος, αναχωρούμεν εντεύθεν δια το Καζαβήτιον ένθα έχομεν προ καιρού προσκλητήριον και ανυπόμονοι μας αναμένουσι. Εξ άλλοις δε Κοινότητος μέχρι σήμερον δεν έχομεν ουδεμίαν πρόσκλησιν. Εκ Καζαβητίου δε, άμμα τελιόσωμεν τους αγιασμούς, θα μεταβώμεν εις Καλήν ράχην. Εκείθε δε, Θεού θέλοντος (εάν δεν προσκληθώμεν αλλού), θα αναχωρίσωμεν δια την Σεβασμίαν ημών Ιεράν Μονήν. Κατά την υγείαν μας δε λέγομεν, χάριτη της Τιμίας Ζωνής και των υμετέρων αγίων ευχών, υγαινομεν θαυμάσια διατελούντες με το ανήκον προς την Ιεράν Μονήν Σέβας.

Της Υμετέρας Πανοσιολογιότητος ευπηθείς και πρόθυμοι:
 Άνθιμος Προηγούμενος και δοσήθεος μοναχός, Βατοπαιδινοί.
 Εν λιμένι τη 8 Μαρτίου 1895

18. Περί αποστολής λαδιού από την περιοδεία της Αγίας Ζώνης⁷⁸ (1897)

Την υμετέραν Πανσέβαστόν μοι Πανοσιολογιότητα ταπεινώς προσκυνώ την αγίαν αυτής Δεξιάν.

Δια της παρούσης μου πληροφορώ αυτήν ότι το παρελθόν έτος επισκεφθείσα το ημέτερον χωρίον και εκτελέσασα αγιασμούς εις τους ενταύθα χριστιανούς η «Αγία Ζώνη» υπό την προστασίαν του Πανοσιωτάτου Δωροθέου Ιερομονάχου το συνταχθέν όθεν και προσφερόμενον έλαιον μένει έκτοτε εις το ημέτερον Δωμάτιον άνω των 120 οκαδ. και παρακαλώ ίνα με διαφωτίσητε την έμβασιν αυτού επειδή επιβαρύνει το μέρος. Ταύτα προς πληροφορίαν της Υμετέρας Πανοσιολογιότητος πεποιθώς ότι θα τύχω ταχείαν απάντησιν περί του πρακτέου. Βαθυσεβάστως διατελώ. Της Υμετέρας Πανοσιολογιότητος τέκνον πειθήνιον εν Κ(υρί)ω.

Ο κουτσαμπάσης της άνω Συνοικίας Θεολόγου:

Ιωαν. Γ. Καρκαλέμης,
 Εν Θεολόγω τη 12 Μαρτίου 1897.

19. Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών μοναχών από το Λιμένα της Θάσου⁷⁹ (1901)

Την ημετέραν Πανοσιολογιότητα αδελφικώς εν Κυρίω ασπαζόμεθα.

Εβραδύναμεν να πληροφορήσωμεν δια επιστολής μας τα της ενταύθα ελεύσεως και αποστολής μας. Η μόνη δε αιτία είχε ότι δεν εδυνήθημεν να εξακριβώσωμεν μεθ' όλας τα ερεύνας ημών αν εσκόπη πλοίον εκ των πλη-

⁷⁸ Α.Ι.Μ.Β., φ. 109, αρ. εγ. 23.

⁷⁹ Α.Ι.Μ.Β., φ. 124, αρ. εγ. 420.

σιοχώρων ν' αναχωρήση δι' άγιον όρος. Ήδη τυχόντες ευκαιρίας σπεύδομεν να γνωστοποιήσωμεν τη υμετέρα σεβαστή ημίν Πανοσιολογιότητα τα καθ' ημάς.

Αφικόμενοι αισίως εις Θάσον εψάλαμεν αγιασμούς εν τω Καζαβητίω, Βουλγάρω και Παναγία, από χθες δε ευρισκόμεθα εν λιμένι δια τον αυτόν σκοπόν υγιαίνοντες. Εσμέν δε προσκεκλημένοι και εις Σωτήρος και εις Καλληράχην άγνωστον δε αν προσκληθώμεν και αλλ' αχού, αν τούτο γεννήσεται θα δηλώσωμεν Αυτή δι' ετέρας μας.

Ταύτα πληροφορούντες τη υμετέρα Πανοσιολογιότητα και εξαιτούμενοι τας ευχάς και ευλογίας Αυτής αρωγούς διατελούμεν λίαν φιλαδέλφως.

Της Υμετέρας Πανοσιολογιότητος εν Χριστώ Αδελφοί.

Εν Λιμένι Θάσου τη 26 7/βρίου (Σεπτεμβρίου) 1901.

20. Αίτηση αποστολής της Αγίας Ζώνης στο Θεολόγο δια του Γ. Χρησιδή⁸⁰ (1909)

[ΣΦΡΑΓΙΔΑ] του Αγίου Μαρωνείας. Γεν. Επίτροπος Αρχιμ. Πατρίκιος. Προς τους Πανοσιολογιότατους Προϊσταμένους της Ιεράς Μονής Βατοπαιδίου, εις Βατοπαιδί.

Δια της παρούσης μας αποστέλωμεν αντιπρόσωπον των δύο κοινοτήτων Θεολόγου τον κ(ύρι)ον Γεωργάκην Χρησιδήν συνοδευόμενος με το παρακλητικόν έγγραφον, όπως παρακαλέση την υμετέραν Πανοσιολογιότητα και εκ μέρους ημών, ίνα μας αποστείλεται την θαυματουργόν Αγίαν Ζώνην της υπεραγίας Θεοτόκου. Αναμένωμεν μετά βαθυτάτου Σεβασμού.

Οι Μουχαροδημογέροντες αμφοτέρων των συνοικιών Θεολόγου:

N. Βασιλείου, Ιωαν. Γ. Καρκαλέμης.

Εν Θεολόγω τη 4^η Ιανουαρίου 1909.

21. Περί της επίσκεψης της Αγίας Ζώνης στην Παναγία⁸¹ (1909)

Πανοσιολογιώτατοι Άγιοι Επίτροποι (Ι. Μ. Βατοπαιδίου).

Ευσεβάστως εκομισάμην την από 20 παρελθόντος επιστολήν Σας. Εγνώρισα το περιεχόμενον αυτής σχετικώς προς την «Μεγαλούσαν», ης ο πόθος της πραγματοποιήσεως της ευλαβούς διαθέσεώς της Μέγας.

Θα αναμείνω την του αρχιερέως έλευσιν εν τη νήσω, θα λάβω συνέντευξιν μετ' αυτού αναφορικώς της υποθέσεως, θα ακούσω την γνώμην

⁸⁰ Α.Ι.Μ.Β., φ. 179, αρ. εγ. 139.

⁸¹ Α.Ι.Μ.Β., φ. 163, αρ. εγ. 108.

του ην θα σας γνωρίσω αμέσως. Προς δε αν φρονή ότι δέον να έλθωσι προϊστάμενοί Σας και αν περί αμοιβής του – ως σύνηθες τούτο αυτοίς και εκ των ων ουκ άνευ – γείνη λόγος έστω και αινιγματωδώς, επίσης θα γνωρίσω αυτό υμίν. Αλλ' ανάγκη να γίνη θυσία τις ήτις θα είνε η μόνη, διότι η «Μεγαλούσα» δεν αξιοί ουδεμίαν υπέρ αυτής δαπάνην.

Το μέχρι της λήξεως τοι παρελθόντος έτους προς την Ιεράν Μονήν χρέος μου εκ των ενοικίων 46 λιρών, εμέτρησα κατά διαταγήν Σας τοις οσιωτάτοις Κυρίοις δους τω μεν κ. Νικοδήμω λιρ. 20 τω δε Ιεροδιακόνω κ. Θαλλελαίω λιρ. 26.

Εν τούτοις διατελώ μετά σεβασμού και άκρας υπολήψεως της υμ. Πανοσιολογιότητος. Ειλικρινώς θεράπων: Γ. Μ. Χριστίδης.

Εν Παναγία Θάσου τη 8^η Απριλίου 1909.

22. Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών μοναχών από το Ραχώνι⁸² (1910)

Τοις Πανοσιολογιωτάτοις, Σεβαστοίς Προϊσταμένοις της Ιεράς ημών Μετανίας τοις λίαν ημών σεβαστής. Την υμετέραν Πανοσιολογιότητα ταπεινώς προσκυνούμεν.

Μετά βαθυτάτου σεβασμού φέρωμεν εις γνώσιν τοις πνευματικοίς ημών Πατράσι και Προϊσταμένους της Ιεράς ημών Μετανίας ότι εκτός του χωρίου Ραχωνίου προσεκλήθημεν και εκ των χωρίων Καζαβίτη, Σωτήρος και Παναγία όπου μετά την αποπεράτωσιν των Αγιασμών εν Ραχωνίω θα πορευθώμεν εις τα άνωθεν ειρημένα χωρία. Ως αναφορά δε περί της αφίξεως ημών εις Θάσον, χάριτι της Τιμίας Ζώνης και δι' ευχών σας, εφθάσαμεν αισίως ταξιδεύσαντες λαμπρότατα, χάριν Θεού.

Βαθυσεβάστως εξετούμεν τας Πατρικάς σας ευχάς. Οι ελάχιστοι αδελφοί:

Ευλόγιος Ιερομόναχος Βατοπαιδινός, Νίκανδρος μοναχός, Βατοπαιδινός.

Εν Ραχωνίω τη 29 Μαρτίου 1910.

23. Προσφορές των Θασίων για την Αγία Ζώνη κατά το έτος 1910⁸³

Την Υμετέραν Πανοσιολογιότητα ταπεινώς προσκυνούμεν.

Μετά σεβασμού φέρω εις γνώσιν τη Υμετέρα Πανοσιολογιότητα ότι αποπερατώσαντες τους Αγιασμούς εις Παναγίαν και Λιμένα κατ' αυτάς αναχωρούμεν εις Θεολόγον όπου προσεκλήθημεν εστάλειςαν δε τα συναχθέντα έλαια της Τιμίας Ζώνης με τον Πλοίαρχον ημών Αυγουστίνον παρά του

⁸² Α.Ι.Μ.Β., φ. 162, αρ. εγ. 320.

⁸³ Α.Ι.Μ.Β., φ. 162, αρ. εγ. 350.

Εσοδειαστού Ραχωνίου Πανοσιωτάτου Προϊσταμένου Ανανίου Μοναχού οκάδες 688. Εσουνάχθησαν δε ως εξής: Ραχώνιον και Βούζη (150), Καζαβίτιον μέγα και μικρόν (180), Σωτήρος (70), Καλλιράχην (200), Παναγία (88). Το όλον (688).

Βαθυσεβάστως εξετώ τας Πατρικάς σας Ευχάς και Ευλογίας.

Ο ελάχιστος εν Ιερομονάχοις Ευλόγιος Ιερομ. Βατοπαιδινός.

Ραχώνιον 22 Μαΐου 1910.

24. Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών μοναχών από το Ραχώνι⁸⁴ (Μάιος 1910)

Τοις Πανοσιολογιωτάτοις Αγίοις Επιτρόποις της Ιεράς ημών Μετανίας Μεγίστης Λαύρας Βατοπαιδίου. Την Υμετέραν Πανοσιολογιώτητα ταπεινώς προσκυνούμεν.

Μετά σεβασμού φέρομεν εις γνώσιν τη υμετέρα Πανοσιολογιώτητι ότι αποπερατόσαντες τους Αγιασμούς εις Καζαβίτιον, Σωτήρος και Καλλιράχην όπου μετά προσεκλήθημεν, μετέβημεν εις Μετόχιόν μας εις Ραχώνιον. Εκείθεν δε θα μεταβώμεν εις Παναγίαν. Ετέραν δε πρόσκλησιν ουκ έχωμεν και εάν δεν παρουσιασθή ταύτη εντός ολίγου επιστρέφωμεν εις τα ίδια.

Ταύτα με το προσήκον υικόν σέβας αναφέρωμεν τη υμετέρα Πανοσιολογιώτητι εξετούντες τας Πατρικάς σας ευχάς και ευλογίας. Οι ταπεινοί αδελφοί: Ευλόγιος Ιερομόναχος Βατοπαιδινός, Νίκανδρος Μοναχός Βατοπαιδινός.
Εν Ραχωνίω τη 3^η Μαΐου 1910.

25. Αχρονολόγητο έγγραφο για την αποστολή της Αγίας Ζώνης⁸⁵

Την υμετέραν Πανοσιότητα, άγιοι Επίτροποι της Ιεράς και Σεβάσμιας Μονής του Βατοπαιδίου, βαθυπροσκυνών τας περισπουδάστους μοι αγίας σας δεξιάς ευλαβώς κατασπάζομαι.

Μετά δε τας έως εδάφους βαθυπροσκυνήσεις μου, αφ' ου επερωτήσω τα τημαλφέστατα αίσια της περιποθήτου μοι υγείας σας, συνωδευμένα για την γνωστοποίησιν και των καθ' εμέ, ότι τα προς ώραν τη θεία ευδοκεία και μέσον των αγίων σας ευχων, καλώς βαίνουσι, δια το βίαιον του καιρού σας απευθύνομαι ως ακολούθως.

⁸⁴ Α.Ι.Μ.Β., φ. 162, αρ. εγ. 360.

⁸⁵ Α.Ι.Μ.Β., φ. 136, αρ. εγ. 185.

Προ ημερών τινών ελθόντες εις χρείαν της εις το χωρίον μας συνδρομής βοηθείας της Ιεράς και χαριτοβρύτου Αγίας Ζώνης της Θεομήτορος δι' ασθένειαν ίνα επισυμβάσαν ημίν, οίς ο Κύριος Οίδε κρήματα, επέμψαμεν επίτηδες ανθρώπους εις Παναγίαν και ηξιώθημεν αυτής εις χωρίον μας, εν ω και εκτελέσαμεν άπαντα τα κατά την ιεράν ημών επίσκεψιν νομιζόμενα χρέη και υφ' ης την σκέπην παρακαλούμεν την Θεοτόκον, ίνα τελούμεν και του λοιπού, παρακαλούντες και το θείον υμών καταγώγιον, ίνα μη λείπη δεόμενον υπέρ ημών. Μετά δε, χθες επέμψαμεν αύθις εις τον προς ον διετέλει όρον, συνοδευτικώς μεθ' όλων των ακολούθων για το καλόν λοιπόν εις το αυτόσε κατευόδιον του υιού μου Σταυροπούλου και Καραβοκύρη Αγγέλου, εγχειρισθέντος αγιοκέρι της χρείας του Μοναστηρίου σας (τζιοβάλια 4, κομμάτια 72, οκάδες όλον 104 ½), το οποίον λαμβάνετε με τρόπον ώστε να μη διαφημισθή το πράγμα ούτε εις τον μικρότερον επιβάτην δια να μην υποπέσωμεν εις τα τελωνικά χρέη διπλώς ως εμπλοιαζόμενον το είδος «καζαρμάς».

Β. Οι προσφορές των Θασίων σε λάδι και χρήματα στις επισκέψεις της Αγίας Ζώνης, όπως καταγράφονται στα βιβλία ληψοδοσίας και στη σχετική επιστολογραφία του αρχείου της Ιεράς Μονής Βατοπαιδίου.

ΕΤΟΣ	ΤΟΜ	ΣΕΛ	ΕΓΓΡΑΦ	ΧΩΡΙΑ	ΓΡΟ-ΣΙΑ	ΛΑΔΙ (οκάδες) ⁸⁶
1809			6/197	Παναγία	1.100	270
1812			125/40	Παναγία		1.180
1814			7/243	Παναγία		850
1825			133/18	Παναγία		950
1826			133/115	Παναγία		1.150
1834			133/197	Παναγία		847
1851			136/286	Παναγία		523
1857			24/402	Παναγία		500
1859			26/521	Παναγία		545
1883	855	57		Παναγία	507	400
1884	855	71		Θάσος	100	500
1885	855	109		Κακηράχη, Βουργάρο, Σωτήρος ⁸⁷	310	500

⁸⁶ Με βάση τα όσα προκύπτουν από τις πληροφορίες που μας δίνουν στις ανταποκρίσεις τους οι αγιαζωνίτες, μια οκά λάδι κόστιζε 4 περίπου γρόσια εκείνη την εποχή.

1886	855	45β		Θάσος	140	360
1889	856	2β		Θάσος ⁸⁸	200	
1890	856	35β		Θάσος		500
1891				Παναγία		375
1892	856			Θεολόγος		
				Παναγία,	300	560
				Ποταμιά,		
				Κακηράχη ⁸⁹		
1895	856	185α		Καζαβήτι ⁹⁰	350	105
1896	856	208β		Θάσος	224	
1897			96/314	Θεολόγος		120
1900	857	103		Θάσος	607	
1901	857	140		Θάσος	362,2	
1902	857	17		Θάσος	55	
1909	858	3		Θάσος		
1910	858	69		Θάσος	6.212	688
1911	858	142		Επ Μαρω- νείας - Ξάνθης	11.400	

Γ. Το σύνολο των εγγράφων (σε χρονολογική σειρά), από το αρχείο της Ιεράς Μονής Βατοπαιδίου, που αφορούν την επίσκεψη της Αγίας Ζώνης στο νησί της Θάσου, κατά την τελευταία εκατονταετία της Οθωμανικής κυριαρχίας (1809-1912)⁹¹.

A/A	ΦΑ	ΕΓΓΡΑ	ΘΕΜΑ	ΕΤΟΣ
1	6	192, 193	Η κοινότητα Παναγίας ζητά Ιερέα & πνευματικό	1809

⁸⁷ «310 γρόσια από αγιασμών της Αγίας Ζώνης εις τα χωρία της Θάσου Κακηράχης, Βουργάρου και Σωτήρος δια του παπα-Αμβροσίου και Αγαπίου πλην 500 περίπου οκάδων ελαίου ήτοι το όλον εις μετρητά και έλαιον περί τα 3.000 γρόσια απέναντι των οποίων εδωρήθησαν αυτοίς ανά 3 οθωμανικές λίρες».

⁸⁸ «200 γρόσια πλην του συναθροισθέντος ελαίου»

⁸⁹ «300 γρόσια από αγιασμών ψαλέντων εν τοις χωρίοις Θάσου Παναγία, Ποταμιά και Κακηράχη και 560 οκάδες έλαιον»

⁹⁰ «350 γρόσια από αγιασμό της Τιμίας Ζώνης εν Καζαβητίω Θάσου και 105 οκάδες έλαιον»

⁹¹ Τα έγγραφα με α/α 1-13, 15-21 & 38 δεν έχουν μεταγραφεί. Τα έγγραφα με α/α 14, 22-37, 39-40 & 45-50 βρίσκονται μεταγεγραμμένα στο παράρτημα της εργασίας. Τέλος, τα έγγραφα 41-44 δημοσιεύονται στο βιβλίο: Χαλκιάς Γ. «Τα σχολεία στο Κάστρο της Θάσου (1870-1912)», Θεσσαλονίκη 2010.

2	6	197	Οι κάτοικοι της Παναγίας στέλνουν 270 οκ. λάδι για την Α. Ζ. και 1.100 γρόσια	1809
3	7	22d & c	Η κοινότητα Παναγίας ζητάει την Α.Ζ.	1810
4	125	43	Οι Θάσιοι ζητούν την Α. Ζ. για αγιασμό των ελαιοδέντρων	1812
5	125	40	Οι Θάσιοι στέλνουν για την Α. Ζ. 1.180 οκάδες λάδι	1812
6	7	201,202	Οι κάτοικοι της Παναγίας δείχνουν ευ- λάβεια για την Α. Ζ.	1813
7	7	243,244	Οι κάτοικοι της Παναγίας στέλνουν για την Α. Ζ. 850 οκ. λάδι	1814
8	125	61	Επιστροφή της Α.Ζ. από τη Θάσο	1814
9	43	101	Οι κάτοικοι της Παναγίας στέλνουν λάδι και ζητούν να τους σταλεί η Α. Ζ.	1815
10	7	35	Οι Θάσιοι δοξάζουν τον Θεό, διότι δια της Α. Ζ. απηλλάγησαν από την Πανώ- λη	1815
11	127	112,113	Η Α. Ζ. προσκαλείται από την Παναγία Θάσου	1820
12	133	18 & 19	Η Α. Ζ. επιστρέφει από τη Θάσο με 950 οκ. λάδι	1825
13	133	115	Η Α. Ζ. επιστρέφει από τη Θάσο με 1.150 οκ. λάδι και 100 οκ. μέλι.	1826
14	136	17	Η κοινότητα Παναγίας ζητάει την Α. Ζ.	1834
15	133	197,198	Η Α. Ζ. επιστρέφει από τη Θάσο με 847 οκ. λάδι	1834
16	136	73	Η Παναγία ζητάει την Α. Ζ.	1836
17	136	154,155	Η Παναγία ζητάει την Α. Ζ.	1842
18	136	176	Η Α. Ζ. επιστρέφει από τη Θάσο	1842
19	127	312	Η Α. Ζ. στέλνεται στη Θάσο	1844
20	136	286	Η Α.Ζ. επιστρέφει από την Παναγία με 523 οκ. λάδι	1851
21	22	489	Εκ Κακής Ράχης ζητούν την Α. Ζ.	1855
22	24	402	Ευχαριστήρια επιστολή της κοινότητας Παναγίας για την Α. Ζ.	1857
23	26	521,522	Η κοινότητα Παναγίας ζητάει την Α. Ζ.	1859
24	31	387	Οι αγιαζωνίτες περιγράφουν την φο-	1863

25	65	239	βερή ασθένεια που υπήρχε στη Θάσο Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών από τη Θάσο	1878
26	144	40	Η κοινότητα Παναγίας ζητάει την Α. Ζ.	1878
27	144	210	Η κοινότητα Παναγίας ζητάει την Α. Ζ.	1879
28	71	220	Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών από την Κα(κ)ηράχη	1882
29	83	43	Η κοινότητα Κα(κ)ηράχης ζητάει την Α. Ζ.	1886
30	87	310	Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών από το Καζαβήτι	1889
31	100	256 & a	Η κοινότητα Παναγίας ζητάει την Α. Ζ.	1892
32	96	314	Δυσκολίες εκτελωνισμού του προσφερόμενου λαδιού για την Αγία Ζώνη	1892
33	100	499	Η κοινότητα άνω Θεολόγου ζητάει την Α. Ζ.	1893
34	500	100	Η κοινότητα κάτω Θεολόγου ζητάει την Α.Ζ.	1893
35	107	5	Η κοινότητα Παναγίας ζητάει την Α. Ζ.	1894
36	106	20	Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών από το Λιμένα	1894
37	106	191	Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών από το Λιμένα	1895
38	58	496	Οι αγιαζωνίτες γράφουν από το Καζαβήτι	1894
39	23	109	Περί αποστολής λαδιού από την περιοδεία της Αγίας Ζώνης	1897
40	124	420	Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών από το Λιμένα	1901
41	179	138	Η κοινότητα Κάστρου ζητάει την Α. Ζ. για την αντιμετώπιση της Μηνιγγίτιδας	1909
42	704	218	Ο αρχιερατικός επίτροπος Θάσου ζητάει για τις κοινότητες Κάστρου και Θεολόγου την Α. Ζ.	1909
43	162	13	Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών από το Θεολόγο	1909
44	162	14	Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών από τα Λιμενάρια	1909

45	179	139	Αίτηση αποστολής της Α. Ζ. στο Θεο- λόγο δια του Γ. Χρηστίδη	1909
46	162	320	Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών από το Ραχώνι	1910
47	162	350	Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών από το Ραχώνι	1910
48	162	360	Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών από το Ραχώνι	1910
49	39	203	Ανταπόκριση των αγιαζωνιτών από το Λιμένα	1915
50	136	185	Κοινότητα της Θάσου ευχαριστεί το Βατοπαίδι για την αποστολή της Α. Ζ. και στέλνει κερύ	αχρονο- λόγητο